

**YKSITYISTEN RYHMÄPERHEPÄIVÄKOTIEN
YRITTÄJIEN KOKEMUKSIA
YRITTÄJYYDESTÄ JA KASVATTAJUUDESTA**

Satu Eronen

Opinnäytetyö, kevät 2010

Diakonia ammattikorkeakoulu

Diak Etelä Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) +

lastentarhanopettajan kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Satu Eronen. Yksityisten ryhmäperhepäiväkotien yrittäjien kokemuksia yrittäjyydestä ja kasvattajuudesta. Kieli: suomi. Järvenpää, kevät 2010. 46 s., 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Järvenpään yksikkö, Sosiaalian koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutkia yksityisten ryhmäperhepäiväkotien yrittäjien kokemuksia yrittäjyydestä ja työskentelystä kasvattajana ryhmiksessä sekä näiden eri roolien yhteensovittamista. Tutkimusympäristönä on yksityiset ryhmikset Mustijoen perusturvan alueella, johon kuuluvat Mäntsälän ja Pornaisten kunnat. Lisäksi kartoitin missä ja minkälaisissa tiloissa Mustijoen perusturvan alueella on yksityistä ryhmäperhepäivähoitoa lapsiperheille tarjolla.

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jossa on fenomenologinen tutkimusote. Tutkimuksessa on käytetty triangulaatiomenetelmää eli monimenetelmällisyyttä, jonka pääaineisto koostuu yrittäjien teemahaastatteluista. Lisäksi keräsin aineistoa havainnoimalla tutkimuskohteina olevien ryhmäperhepäiväkotien käytössä olevia tiloja.

Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että yrittäjät kokivat toisinaan haasteellisena yhdistää yrittäjyyteen liittyviä tehtäviä kasvatustyön kanssa. Molemmat ovat haasteellisia ja vastuullisia tehtäviä. Varsinkin yrittäjyyteen liittyy monia erilaisia haasteita. Yrittäjä toimii kasvattajana ryhmäperhepäiväkodissa, eikä hän voi antaa yrittäjyyteen mahdollisesti liittyvien murheiden ja ongelmien näkyä lasten arjessa. Yrittäjien kokemus työskentelystä ryhmäperhepäiväkodissa oli antoisaa ja he pitivät sitä parhaimpana hoitomuotona lapsille. Yrittäjät kokivat ryhmäperhepäiväkodin olevan kuin iso perhe, jossa on eri-ikäisiä lapsia. He pitivätkin rikkautena lasten eri-ikäisyyttä. Tärkeiksi asioiksi yrittäjät nostivat hyvien suhteiden ylläpitämistä vanhempiin ja toimivan työyhteisön rakentumista.

Kaikki tutkimani ryhmäperhepäiväkodit toimivat haja-asutusalueella. Niiden tilat olivat viihtyisiä ja kodinomaisia. Ryhmäperhepäiväkodeilla oli hyvät puitteet ulkoiluun, liikumiseen, luovaan ja innostavaan lapsilähtöiseen toimintaan.

Yrittäjille oli tärkeää saada tehdä ja toteuttaa työtä omannäköiseksi. Heidän omaintansa, viestintänsä ja vuorovaikutustaitonsa nousevat merkittävään rooliin hyvän työyhteisön rakentumisessa. Ilman asiakasperheitä ei yritys voi menestyä. Yrittäjien toiminnassa korostuu hyvä yhteistyö ja kasvatuskumppanuus perheiden kanssa. Yrittäjien on panostettava laatuun ja hyvään asiakaspalveluun saavuttaakseen pysyvän paikan päivähoitoalalla.

Asiasanat: ryhmäperhepäivähoito, yrittäjyys, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Satu Eronen.

Experiences of Self-Employment and Upbringing by Self-Employed Persons at Private Group Family Day Care.

46 p., 1 appendix. Language: Finnish. Järvenpää, Spring 2010.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of the study was to find out how private group family day care providers saw working as a self-employed person and an educator at group family day care home and how they felt about combining these roles. The study was carried out in private family day care homes at Mustijoki basic security, which includes Mäntsälä and Pornainen. The location and the premises Mustijoki basic security's area offer as private group family day care for families with children were also surveyed.

This study is a qualitative study with a phenomenological approach. The main data was collected by interviewing self-employed persons at the private group family day care homes. Data was also collected by observing the premises of private group family day care homes.

The results of the study showed that the self-employed persons at the private group family day care homes sometimes think it is challenging to combine self-employed person's duties with educator's duties. There are different kinds of challenges especially in the self-employed person's duties, for example, not letting possible problems of self-employment affect children's day. As the main issues the self-employed persons mentioned maintaining good relationship with parents and building a functional work community.

All private family day care homes that were researched were located in the countryside. The places at family day care homes were nice and cosy and home-like. They had good settings for outdoor activities, exercises, creative and inspiring activities considering children's welfare.

It was important for self-employed persons to do and carry their work out in their own personal style. Their action, communication and interaction skills had significant roles in building up good work communities. The company can not succeed without client families. Good cooperation and upbringing companionship with families in the self-employed person's work is important. They have to invest in quality and good customer service to achieve permanent place at day care.

Keywords: group family day care, self-employment, qualitative research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA METODIT	7
3 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	8
4 KESKEISET KÄSITTEET	9
4.1 Varhaiskasvatus.....	9
4.2 Yksityinen päivähoito	11
4.3 Ryhmäperhepäivähoito	12
4.4 Yrittäjyys sosiaalialalla	14
5 TUTKIMUSPROSESSI.....	16
5.1 Tutkimusympäristö	16
5.2 Tutkimuksen suunnittelu ja aloitus	16
5.3 Teemahaastattelu.....	18
5.4 Havainnointi	20
5.5 Aineiston analyysi.....	21
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	23
6.1 Yrittäjyyden taustaa	23
6.2 Yrittäjyyden alkutaipaleen raskaus	24
6.3 Yrittäjänä ja kasvattajana olemisen tasapainoilua.....	25
6.4 Asiakassuhteiden tärkeys	27
6.5 Hyvän työyhteisön tärkeys.....	28
6.6 Ryhmis on kuin iso perhe.....	30
6.7 Ryhmiksien tilat ja yhteistyötahot.....	31
7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	35
8 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	40
LÄHTEET.....	42
LIITE 1: TEEMAHAASTATTELURUNKO:.....	45

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe nousi kiinnostuksestani ryhmäperhepäivähoitomuotoon. Valitsin aiheeksi yksityiset ryhmäperhepäiväkodit, koska olen yrittäjähenkilö ja tunnen yksityissektorilla työskentelyn omaksi työskentelyalueekseni. Opinnäytetyön aiheen valikointumisen liittyy omaan ammatilliseen kehittymiseeni. Olen toiminut yksityisyrittäjänä aikaisemmin ryhmäperhepäiväkodissa ja nyt aikeissa perustaa uutta. Haluan kehittää tätä päivähoitomuotoa vastaamaan tämän päivän lapsiperheiden tarpeita. Pidän ryhmäperhepäiväkodista sen sopivan pienen koon vuoksi. Niiden koko on kuitenkin sen verran suuri, että lapsilla on kavereita ja aikuisilla työpari tai -kavereita. Olen työskennellyt paljon yksityisellä sektorilla sekä yksityisenä perhepäivähoitajana, yrittäjänä ryhmäperhepäiväkodissa että työntekijänä yksityisessä päiväkodissa.

Ryhmäperhepäivähoito on hoitomuotona mielenkiintoinen. Se on perhepäivähoidon yksi muoto, mutta toiminnaltaan ryhmäperhepäivähoito sijoittuu perhepäivähoidon ja päiväkotihoidon välille. Se, onko toiminta ryhmäperhepäivähoidossa enemmän perhepäiväkodinomaista vai päiväkodinomaista hoitoa, riippuu sekä ryhmäperhepäiväkodissa työskentelevästä henkilöstöstä että ryhmäperhepäiväkoteja ohjaavasta viranomaisesta. Perhepäivähoidon ohjaajat ohjaavat ryhmäperhepäiväkotien toimintaa enemmän perhepäivähoidon tavoitteista ja päämääristä, kun taas päiväkodin johtajat enemmän päiväkotinäkökulmasta. (Väisänen 2007, 11.)

Yrittäjän työ yksityisessä ryhmäperhepäiväkodissa on monitahoinen, koska hän toimii sekä yrittäjänä että työntekijänä. Hänellä on oltava esimiestaitoja, sillä riippuen ryhmäperhepäiväkodin koosta yksinyrittäjällä on vähintään yksi työntekijä. Yrittäjä toimii kasvattajana ryhmäperhepäiväkodissa ja suunnittelee toimintaa sekä kasvattajan että yrittäjän näkökulmasta. Yrittäjänä hänellä on vastuu lapsista, työntekijöistä ja yrityksestä.

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Halusin tutkia, missä ja millaisia yksityisiä ryhmäperhepäiväkoteja omassa kotikunnassani Mäntsälässä on lapsiperheille tarjota. Tutkin, miten ryhmäperhepäivähoitoa tarjoavat yrittäjät kokevat yrittäjyyden ja työskentelyn kasvattajana sekä miten he kokevat näiden eri roolien yhteen sovit-

tamisen. Tutkimukseni koskee yksityisiä ryhmäperhepäiväkoteja Mustijoen perusturvan alueella, johon kuuluvat Mäntsälän ja Pornaisten kunnat. Ryhmäperhepäiväkoteja on kolme, joista kaksi on Mäntsälässä ja yksi Pornaisissa. Mielenkiintoista oli huomata, että ne kaikki toimivat haja-asutusalueella. Mäntsälän ja Pornaisten kuntien taajamissa asuville lapsiperheille ei ole tarjota yksityistä ryhmäperhepäivähoitoa. Tutkimukseni aihe on ajankohtainen, sillä tässä taloudellisessa tilanteessa Mäntsälän kunta on lakkauttamassa kunnallisia pieniä ryhmäperhepäiväkoteja. Tällä hetkellä kunnallisia ryhmäperhepäiväkoteja on kahdeksan, joista kahden hoitajan ryhmäperhepäiväkoteja on kolme. Etenkin, jos kunnassa lakkautetaan kaikki pienet kahden hoitajan ryhmäperhepäiväkodit, olisi yksityisille ryhmäperhepäiväkodeille keskustan alueella kysyntää.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA METODIT

Opinnäytetyöni on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa kehitetään tutkimuksen aineistolle sopiva lähestymistapa, ja usein aineistonkeruu, analyysi ja tulkinta tapahtuvat enemmän tai vähemmän limittäin (Räsänen 2005, 93). Laadullinen tutkimus tuotetaan tutkijan tulkintojen perusteella, ja on siten luonteeltaan tulkinnallista (Kiviniemi 2007, 81).

Tutkimuksessani käytin triangulaatiomenetelmää, jolla tarkoitetaan erilaisten aineistojen, teorioiden ja/tai menetelmien käyttöä samassa tutkimuksessa. Triangulaation käyttöä tutkimuksissa perustellaan sillä, että yhdellä tutkimusmenetelmällä voi olla vaikea saada riittävän kattavaa tutkimusta. Menetelmätriangulaatio tarkoittaa useiden eri aineistojen ja menetelmien käyttöä samassa tutkimuksessa, joka on usein aikaa vievä ja hankalakin tutkimustapa. Sen käytössä voi tulla ongelmia, kun usein yhdenkin menetelmän kanssa on paljon työtä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusotos on usein pieni, mutta siitä saatava aineisto on varsin laaja. (Eskola & Suoranta 1998, 69–71.)

Aineistonkeruumenetelminä käytin teemahaastattelua ja havainnointia. Haastattelin yksityisten ryhmäperhepäiväkotien yrittäjiä, tavoitteenani oli tutkia heidän kokemuksiaan yrittäjyydestä ja työskentelystä kasvattajana ryhmäperhepäiväkodissa sekä kokemuksia näiden eri roolien yhdistämisestä. Havainnoimalla ryhmäperhepäiväkotien käytössä olevia tiloja tavoitteenani oli kartoittaa, missä ja millaisissa tiloissa ne toimivat.

Tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat: Miten ryhmäperhepäiväkodin yrittäjä kokee yrittäjyyden? Miten ryhmäperhepäiväkodin yrittäjä kokee työskentelyn kasvattajana? Miten yrittäjä kokee yrittäjyyden ja kasvattajuuden yhdistämisen ryhmäperhepäiväkodissa?

3 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tutkimuksessani käytän fenomenologista tutkimusotetta, koska se sopii kokemusten tutkimiseen. Fenomenologiassa tutkitaan kokemuksia, jotka käsitetään ihmisen kokemuksellisenä suhteena omaan todellisuuteensa, maailmaansa, jossa elää. Fenomenologian mukaan ihmisen suhde maailmaan on paitsi kokemuksellinen myös intentionaalinen. Sen mukaan kaikki merkitsee meille jotakin. Kokemukset muotoutuvat merkitysten mukaan, jotka ovatkin fenomenologisen tutkimuksen varsinainen kohde. Merkitysten tutkiminen perustuu siihen, että ihmisten toiminta on intentionaalista, tarkoitusperäistä. (Laine 2007, 29–30.)

Fenomenologisen merkitysteorian mukaan ihminen on perustaltaan yhteisöllinen ja yhteisön jäsenenä ihmisillä on yhteisiä piirteitä, yhteisiä merkityksiä. Ihmiset ovat osa jonkin yhteisön yhteistä merkitysten perinnettä, jonka vuoksi tutkimus yksilön kokemuksista paljastaa myös jotain yleistä. Jokainen yksilö on kuitenkin erilainen. Fenomenologinen tutkimus ei pyrikään löytämään universaaleja yleistyksiä vaan ymmärtämään tutkittavan alueen ihmisten sen hetkistä merkitysmaailmaa. (Laine 2007, 30–31.)

Yksityisten ryhmäperhepäiväkotien yrittäjien kokemuksia ei ole juurikaan tutkittu. Muutenkin ryhmäperhepäivähoitoa on tutkittu vähän. Hoitomuotona se on melko uusi, noin kaksikymmentä vuotta käytössä ollut hoitomuoto. Tämä on todennäköisesti yksi syy tutkimusten vähyyteen verrattuna perhepäivähoitoon ja päiväkotihoidon tehtyihin tutkimuksiin. Sanna Parrila on tutkinut paljon perhepäivähoitoa ja hieman myös ryhmäperhepäivähoitoa. Hän teki vuonna 2007 ryhmäperhepäivähoitoselvityksen, jonka mukaan ryhmäperhepäivähoidon identiteetti on hämärtynyt. Suomen jokaisesta kunnasta kerätyn tiedon mukaan ryhmäperhepäiväkodit eivät välttämättä merkitse enää pieniä ryhmiä, joissa on pysyvät ihmissuhteet ja kodinomainen ilmapiiri. Useissa kunnissa sitä toteutettiin myös vastoin päivähoiton säännöksiä muun muassa siten, että lapsia oli liian paljon verrattuna henkilöstön määrään. (Parrila 2007). Ryhmiä koskevia pro gradu – tutkimuksia on muutamia, mutta ne käsittivät enemmän kunnallisia ryhmäperhepäiväkoteja tai yleensä ryhmäperhepäiväkoteja. Ammattikorkeakouluissa on tehty muutama opinnäytetyö koskien ryhmäperhepäiväkoteja.

4 KESKEISET KÄSITTEET

Keskeisiä käsitteitä opinnäytetyössäni ovat varhaiskasvatus, yksityinen päivähoito, ryhmäperhepäivähoito ja yrittäjyys sosiaalialalla.

4.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen kasvatuksellista vuorovaikutusta. Vanhemmillä on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu, ja yhteiskunnan tehtävänä on tukea vanhempia siinä tehtävässä. Yhteiskunta järjestää ja valvoo varhaiskasvatusta, jonka tärkeänä tavoitteena on lasten, vanhempien ja ammattihenkilöstön vuorovaikutus sekä kasvatuskumppanuus. Varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joista keskeisempiä ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin toiminta. (Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 2002, 9.)

Päivähoidon yleistilanne on hyvä. Päivähoitoa järjestetään kunnissa eri muodoissa pyrkien huomioimaan jokaisen perheen toiveet, hoitohenkilöstö on koulutettua ja päivähoitoon käytettävät tilat ovat pääsääntöisesti hyviä. Huolenaihetta aiheuttaa nykyisten lapsiryhmien suuruus päiväkotihoidossa ja henkilöstön riittävyys suhteessa lapsilukuun sekä perhepäivähoitajien määrän väheneminen. (Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 2002, 14.) Päivähoitolain mukaan lasten vanhemmilla on oikeus kunnan järjestämään päivähoitopaikkaan kunnes lapsi siirtyy perusopetuksen pariin, mutta tarvittaessa myös tätä vanhemmille lapsille. Vanhemmat valitsevat lastensa varhaiskasvatuspalvelut. Siksi onkin tärkeää, että valittavana on erilaisia päivähoitomuotoja erilaisten lasten ja perheiden tarpeisiin. Kuntien tulee huolehtia, että päivähoitoa on saatavissa kunnassa esiintyvän tarpeen mukaan. (Laki lasten päivähoitosta 1973/36, 11§.) Kuntien tulee huolehtia myös päivähoitomuotojen monipuolisuudesta sekä eri hoitomuotojen tasapuolisesta kehittämisestä (Asetus lasten päivähoitosta 1990/490, 1§). Päivähoitolain (1973/36, 1§) mukaan kuntien tulee tarjota lasten päivähoitoa päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. (Perhepäivähoidon kehittämisen suuntia 2007, 15.)

Tärkeimmät päivähoitoa koskevat säädökset ovat laki lasten päivähoidosta (1973/36) ja lastensuojelulaki (2007/417). Ne korostavat lasten vanhempien kasvatuksen merkitystä. Päivähoidon tavoitteena on tukea lasten kotikasvatusta. (Huttunen 1991, 24–25.) Ensimmäinen kasvatusvastuu on aina vanhemmilla. Lastensuojelulaki korostaa lapsen etua, jonka mukaan lapsen tasapainoinen kehitys edellyttää myönteisiä, läheisiä ja pysyviä ihmissuhteita ja turvallisuutta. Päivähoidossa lapsille pyritään järjestämään turvalliset, lämpimät ja jatkuvat ihmissuhteet, jotta lasten monipuolinen kehitys toteutuisi. (Kivioja, Koskenranta & Valpola 1991, 17.)

Varhaiskasvatusta säätelevät varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 2002, jonka pohjalta on laadittu Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman (Vasu) perusteet 2003, ja niiden tarkistettu painos 2005 (Reunamo 2007, 101). Ne ohjaavat varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun toteuttamista valtakunnallisella tasolla. Valtakunnallisen vasun tavoitteena on edistää päivähoidossa olevien lasten yhdenvertaisuutta sekä varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun kehittämistä. Jokaisessa kunnassa laaditaan tämän pohjalta varhaiskasvatussuunnitelma, jonka pohjalta varhaiskasvatusta toteutetaan käytännössä. Valtakunnallisen ja kunnallisen vasun pohjalta jokainen päivähoitoyksikkö laatii oman vasun. Lisäksi jokaiselle lapselle laaditaan oma varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä vanhempien ja hoitohenkilöstön kanssa. (Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 2002, 20–21; Nivalainen 2007, 7.)

Varhaiskasvatuksen keskeinen voimavara on ammattitaitoinen henkilöstö. Jotta kasvattaja voi toimia eettisesti, hänen on tärkeää tiedostaa oma kasvattajuus, sen arvot ja eettiset periaatteet. Hänen on säännöllisesti pohdittava ja arvioitava omaa työtään. Kasvattajan hyviä ominaisuuksia ovat sitoutuneisuus, herkkyyys ja kyky reagoida lapsen tarpeisiin ja tunteisiin. Tietoinen ja tavoitteellinen kasvatus merkitsee, että kasvattajan on suunniteltava toimintaa tiedostaen lapsen kasvun ja oppimisen mahdollisuudet. Kasvattaja työskentelee kasvatuskumppanuuden periaatteen mukaisesti, ja kunnioittaa lapsen ja hänen vanhempiensa mielipiteitä ja kokemuksia. Kasvattajayhteisö arvioi toimintaansa ja pyrkii kehittämään sitä jatkuvasti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 16–17.)

Kasvatuskumppanuus lähtee aina lapsen tarpeista. Se edellyttää vanhemmilta ja hoitohenkilöstöltä tasavertaisuutta, luottamusta ja toistensa kunnioittamista. Hoitohenkilös-

tön vastuulla on sisällyttää alusta alkaen kasvatuskumppanuus osaksi lapsen varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31). Kasvatuskumppanuuteen kuuluu avoin ja jatkuva vuoropuhelu vanhempien ja hoitohenkilöstön kesken, jolloin voidaan jakaa yhdessä niin lapsen ilon ja onnistumisen hetket kuin keskustella mahdollisista ongelmista ja tuen tarpeista helpommin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 21.)

4.2 Yksityinen päivähoito

Perheet voivat kunnallisen päivähoidon vaihtoehtona valita yksityisen järjestämän päivähoiton. Perhe saa lakisääteistä yksityisen hoidon tukea, jolloin hoitomaksu on perheelle yleensä hyvin lähellä kunnallisen päivähoiton hintaa. Perheet voivat valita yksityisen päiväkotihoidon, ryhmäperhepäivähoiton tai perhepäivähoiton, joiden määrä ja muoto vaihtelevat kunnittain. Yksityinen päivähoito on kunnan valvomaa päivähoitoa. Yksityistä päivähoitotoimintaa harjoittavan henkilön tai yhteisön on toimitettava kahden viikon kuluessa toiminnan aloittamisesta ilmoitus kunnan päivähoidosta vastaavalle. (Laki lasten päivähoidosta 1973/36, 11a§, 28§). Sosiaalilautakunnan on välittömästi ilmoituksen saatuaan tarkastettava päivähoitopaikka sekä huolehtia, että sekä päivähoitopaikka että annettava hoito ovat päivähoitolle asetettujen vaatimusten mukaisia (Asetus lasten päivähoidosta 1990/490, 11§).

Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (1996/603) tuli voimaan tammikuussa 1997. Sen tarkoituksena on valvoa, että yksityistä päivähoitoa tarjoavan yrityksen tilat ovat riittävät ja asianmukaiset sekä henkilöstön määrä on riittävä palvelun tarpeeseen ja hoidettavien määrään nähden. Henkilöstöllä tulee olla samat kelpoisuusehdot kuin mitä kunnan tai kuntayhtymän sosiaalihuollon ammattilaiselta henkilöstöltä vaaditaan vastaavissa tehtävissä. (Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 1996/603, 3§.)

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (2002/504) tuli voimaan tammikuussa 2003. Se velvoittaa aluehallintoviranomaisen pyytämään yksityiseltä sosiaalipalveluntuottajalta rikosrekisteriotteen nähtäväksi. Yksityisen sosiaalipalveluntuottajan on työnantajan ominaisuudessa selvitettävä työntekijöidensä rikostausta, kun työhön liittyy läheinen vuorovaikutus lasten kanssa ja työntekijöillä on siten mahdollisuus luoda luottamuksellinen suhde lapsiin. Ilmoitusvelvollisuus tästä on aluehallintoviran-

omaiselle tai kunnalle. Tämän velvollisuuden laiminlyönti on rangaistavaa. (Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 2002/504, 4§.)

4.3 Ryhmäperhepäivähoito

Ryhmäperhepäivähoito on yksi perhepäivähoidon muoto. Sen arvellaan syntyneen, kun kaksi perhepäivähoitajaa alkoi työskennellä hoitolapsineen yhdessä yhteisissä tiloissa. Hoitomuotona ryhmäperhepäivähoito on varsin uusi. Ensimmäinen ryhmäperhepäivähoitokoti Suomessa perustettiin Vantaalle vuonna 1988. Päivähoitomuotona ryhmäperhepäivähoito on nopeasti kasvanut yhdeksi suosituksi hoitomuodoksi. Ryhmäperhepäivähoidon suosioon on useita syitä. Useat perhepäivähoitajat kokevat ryhmäperhepäivähoidon paremmaksi vaihtoehdoksi työskennellä. He haluavat työskennellä kodin ulkopuolella, kuulua työyhteisöön ja päästä ryhmäperhepäivähoitajana työnaikalainsäädännön piiriin. (Väisänen 2007, 10). Syksyllä 2005 tehdyn selvityksen mukaan noin kahdeksan prosenttia päivähoitolapsista ja yli neljännes perhepäivähoitolapsista oli ryhmäperhepäivähoidossa (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006, 13).

Hoitomuodoltaan ryhmäperhepäivähoito sijoittuu perhepäivähoidon ja päiväkotihoidon välimaastoon, johon parhaimmillaan liittyy hyviä puolia sekä perhepäivähoidosta että päiväkotihoidosta. Parhaita ominaisuuksia olisivat perhepäivähoidon perushoito, arjen pedagogiikka ja kodinomaisuus sekä päiväkotihoidon sisarusryhmän mielekkyys, toiminnan suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus sekä työyhteisöllisyys. (Väisänen 2007, 10).

Ryhmäperhepäivähoitoa ohjaa sama lainsäädäntö kuin muutakin päivähoitoa, eikä päivähoitolaissa ja -asetuksessa ole ryhmiksiä koskevia erityissäädöksiä. Ryhmäperhepäiväkodeissa työskentelevistä hoitajista noin 80 prosentilla on perhepäivähoitajan koulutus. (Väisänen 2007, 18–19.) Päivähoitoasetuksen (1990/490, 8§) mukaan kaksi hoitajaa voi hoitaa samanaikaisesti enintään kahdeksaa kokopäiväistä lasta ja kahta esiopetuksessa tai perusopetuksessa olevaa lasta. Kolme hoitajaa voi erityisistä syistä ja paikalliset olosuhteet huomioon ottaen hoitaa kahtatoista lasta, mikäli vähintään yhdellä hoitajalla on sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annettu ammatillinen kelpoisuus, esimerkiksi lastenhoitaja tai lähihoitaja. Halutessaan kunnat voivat pal-

kata kolmanneksi myös lastentarhanopettajan tai sosionomin. Lasten lukumäärässä tulee ottaa huomioon lapsi, jolla on erityisen hoidon ja kasvatuksen tarve, ellei häntä varten ole omaa avustajaa. (Asetus lasten päivähoidosta 1990/490, 8§).

Väisänen (2006) mukaan ryhmäperhepäivähoito ei ole perinteistä perhepäivähoitoa, koska sen toiminnasta vastaa tiimi eikä perhepäivähoitaja yksin. Ryhmäperhepäivähoito ei ole myöskään päiväkotihoitoa, koska sen henkilöstörakenne, välineet eivätkä tilat vastaa päiväkotitoimintaa. Väisänen mukaan ryhmäperhepäivähoito on oma hoitomuotonsa ja sitä tulisi myös kehittää omana päivähoitomuotonaan. (Perhepäivähoidon kehittämisen suuntia 2007, 21–22.) Ryhmäperhepäivähoidon ehdoton vahvuus on sen joustavuus. Se mukautuu nopeasti asiakkuudesta johtuviin muutoksiin ja pystyy palvelemaan asiakkaita yleensä vuorokaudenaikoina, jolloin muut päivähoitoyksiköt eivät, ja tällaisina ryhmäperhepäivähoito halutaan myös säilyttää. Ryhmäperhepäiväkodin toiminnalle huonoina puolina on, että ne perustetaan yleensä nopeasti johonkin vapaana olevaan omakotitaloon, rivi- tai kerrostaloon sellaiselle alueelle, jossa on päivähoidon tarvetta. Näin ollen fyysinen toimintaympäristö ei aina ole lapsilähtöiselle toiminnalle asetettujen vaatimusten mukainen ja sopivat huonosti varsinkin liikkuvaan ja luovaan toimintaan. (Väisänen 2007, 39–40.)

Ryhmäperhepäiväkodin lapsiryhmä muistuttaa päiväkodin sisarusryhmää, jossa on erikäisiä lapsia samassa ryhmässä. Se myös asettaa haasteita ryhmiksen toiminnan suunnitteluun. Ryhmän toiminta tulisi suunnitella siten, että siinä huomioidaan lasten ikä sekä yksilöllisen kehityksen mukaiset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. (Väisänen 2007, 49.) Ryhmäperhepäiväkodin hoitohenkilöstöllä on oltava riittävästi yhteistä aikaa toiminnan suunnitteluun, jotta yhteistyö olisi saumatonta (Reunamo 2007, 155). Toiminnan suunnittelun perustana käytetään vanhempien kanssa käytäviä keskusteluja lapsen kasvusta ja oppimisesta, jolla varmistetaan toiminnan tavoitteellisuus, monipuolisuus sekä lapsen yksilöllinen huomioon ottaminen. Toiminnan suunnittelun arviointia tehdään havainnoimalla lasten toimintaa jatkuvasti. Suunnitelmat muuttuvat ja mukautuvat lasten tarpeiden ja tilanteiden mukaan. Arvioinnissa ovat tärkeitä lapsilähtöisyyden ja perhekeskeisyyden periaatteet. Hoitohenkilöstö dokumentoi sekä suunnitelmia että niiden arviointeja. Arvioinnissa on hyvä olla mukana lapset ja heidän vanhempansa heille sopivalla tavalla. (Väisänen 2007, 48–49.)

4.4 Yrittäjyys sosiaalialalla

Pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin mukaan Suomessa valtio ja kunta ovat vastanneet sosiaalialan palvelujen tuottamisesta. Palvelujen pääperiaatteena on ollut, että ne ovat kattavia, monipuolisia ja kaikkien saatavilla. Sosiaalipalveluja ovat tuottaneet julkisen vallan tuella myös monet vapaaehtois- ja kansalaisjärjestöt. Yksityinen yritystoiminta on lisääntynyt jatkuvasti. Valtio ja kunnat ovat ajautuneet tiukkaan taloudelliseen tilanteeseen, jossa sosiaalipalvelujen tuottamiseen käytettävä rahamäärä on pienentynyt 1990-luvun alkupuolelta lähtien. Julkinen sektori ei pysty täysin vastaamaan sosiaalipalvelujen nykyiseen tarpeeseen. Kunnat ostavat sosiaalipalveluja asukkailleen yksityisiltä yrityksiltä, yhdistyksiltä ja säätiöiltä. Yksityisyrittäjyydestä onkin tullut merkittävä sosiaalipalvelujen tuottamistapa julkisen rinnalle. (Pirinen 2000, 168, 176.)

Yrittäjyys ja yrittäminen ymmärretään kuvaavan tavoittelua, ponnistelua ja pyrkimystä, ja jossa ihminen nähdään vastuullisena ja yksilöllisenä, mutta toisaalta myös yhteisöllisenä toimijana. Suomen kielessä yrittäjyys viittaa yksityiseen omistukseen, liiketalouteen ja markkinatalouteen. Yritteliäs ihminen on oman itsensä herra ja pystyy osittain hallitsemaan elämäänsä, josta hän tuntee tyytyväisyyttä. Hänen tulee kuitenkin pystyä tekemään myös yhteistyötä, osattava ottaa palautetta vastaan sekä tarkasteltava ja arvioitava omia toimintatapojaan. (Pirinen 2000, 172, 176.)

Yrittäjyys voidaan nähdä sisäisenä ja ulkoisena yrittäjyytenä. Ulkoinen yrittäjyys liittyy oman yrityksen perustamiseen ja sen pyörittämiseen. Sisäinen yrittäjyys on yrittäjämäinen ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapa työhön jonkin työyhteisön jäsenenä. Elinympäristö vaikuttaa arvojen ja asenteiden kehittymiseen ja täten myös joko yrittäjyyden vahvistumiseen tai heikentymiseen. Sisäisessä yrittäjyydessä on kysymys suhtautumisesta työhön, jossa sisäinen yrittäjä työskentelee motivoituneesti, joustavasti, vastuullisesti, itsenäisesti, utterasti uudistaen toimintaa. Siinä perusidea on yrittäjyys toisen palveluksessa. (Koiranen & Pohjansaari 1994, 7-8, Koiranen 1993, 27.)

Yleisesti yrittäjänä pidetään henkilöä, joka harjoittaa yritystoimintaa ja on henkilökohtaisesti sitoutunut siihen kantaen toiminnan onnistumisesta merkittävän riskin. Yrittäjistä puhuttaessa puhutaan myös ammatinharjoittajista tai elinkeinonharjoittajista. Heitä sanotaan myös itsenäisiksi yrittäjiksi tai yksityisyrittäjiksi. Sosiaalialalla yrittäjistä voi-

daan käyttää erilaisia käsitteitä kuten sosiaalipalveluyrittäjä, hoivayrittäjä, hyvinvointiyrittäjä tai hyvinvointialan palveluyrittäjä. (Parkkinen 1999, 19–20.)

Yritystoiminannassa on tärkeää riskien kartoittaminen ja niiden hallitseminen. Yritystoimintaan saattaa liittyä paljon uhkaavia tekijöitä, jotka voivat liittyä yleensä toimintaan tai rahoitukseen. Suurimpia riskejä yrittäjälle on taloudellinen kannattavuus. Pysyykö yrittäjä maksamaan mahdollisia lainoja pois ja työntekijöille palkkaa sekä ansaitsekin työstään. Yrittäjän on pohdittava kestääkö hän yrittäjyydestä aiheutuvia paineita ja vastuuta. Riskien kartoittaminen ja minimoiminen on tärkeä osa yrittäjyyttä. (Pirinen 2000, 193.) Etenkin pienissä yrityksissä yrittäjän merkitys korostuu. Hyvälle ja menestyvälle yrittäjälle ei löydy yksiselitteisiä ja yhteisiä tunnusmerkkejä. Yhteistä heille on kuitenkin halu pärjätä yrityksellään ja selvitä ongelmista. (Kovalainen & Simonen 1996, 177.) Yrittäjyys linkittyy yrittäjän persoonallisuuteen. Työtä tehdään omalla persoonalla. Yrittäjältä vaaditaan itseluottamusta ja elämän kokonaisuuden hallintaa siten, että eri elämänaioilla tulevat mahdolliset ongelmat eivät leviä alueelta toiselle. (Nurmi 1999, 40–41.)

5 TUTKIMUSPROSESSI

5.1 Tutkimusympäristö

Tutkimus toteutettiin Mäntsälän ja Pornaisten kuntien alueella, jotka molemmat ovat kasvavia ja muuttovoittoisia kuntia keskisellä Uudellamaalla. Alkuvuonna 2010 Mäntsälässä oli noin 19800 asukasta ja Pornaisissa hieman yli 5000 asukasta (Mäntsälän kunta; Pornaisten kunta). Laki kunta ja palvelurakenteesta tuli voimaan helmikuussa 2007, jonka mukaan perusterveydenhuollosta ja siihen kiinteästi liittyvistä sosiaalitoimen tehtävistä huolehtivassa kunnassa tai kuntien yhteistoiminta-alueella on oltava vähintään 20000 asukasta. (Pornaisten kunta.) Tämän vuoksi Mäntsälän ja Pornaisten kunnat yhdistivät vuoden 2009 alusta sosiaali- ja terveystalvunsa kuuluvaksi yhteiseen Mustijoen perusturvaan. Palvelujen tuottamista varten perustettiin yhteinen perusturvalautakunta ja palvelut tuotetaan kunnissa isäntäkunta mallilla. Isäntäkuntana Mustijoen perusturvan palveluissa toimii Mäntsälän kunta. (Mäntsälän kunta.) Valitsin opinäytetyöni tutkimusympäristöksi Mustijoen perusturvan alueella olevat yksityiset ryhmäperhepäiväkodit, koska yksistään kotikunnassani Mäntsälässä niitä ei olisi ollut riittävästi. Alueella on yhteensä kolme yksityistä ryhmäperhepäiväkotiä, joista kaksi on Mäntsälässä ja yksi Pornaisissa. Yksityiset ryhmäperhepäiväkodit ovat kaikki haja-asutusalueella. Yrittäjiä on neljä, koska yhdessä ryhmäperhepäiväkodissa on kaksi yrittäjää.

5.2 Tutkimuksen suunnittelu ja aloitus

Aikataulu opinäytetyöni tekemiseen oli tiukka. Syksyllä 2009 pohdin aihetta opinäytetyölleni ja loppuvuodesta aihe kirkastui. Työn oli määrä olla valmis keväällä 2010. Päädyin tekemään luonteeltaan kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta, jonka aihe koskee yksityisten ryhmäperhepäiväkotien yrittäjien kokemuksia. Aloitin joulukuussa 2009 heti teoreettiseen osuuteen tarvittavan kirjallisuuden hankkimisen ja työn kirjoittamisen. Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää ryhmäperhepäiväkotien yrittäjien kokemuksia yrittäjyydestä ja työskentelystä kasvattajana ryhmässä sekä näiden eri roolien yhteensovittamisesta. Saadakseni selville yrittäjien kokemuksia, oli haastattelu mielestäni oikea

tapa kerätä aineistoa. Halusin myös käyttää havainnointimenetelmää kartoittaakseni millaisissa paikoissa ja tiloissa Mustijoen perusturvan alueella yksityistä ryhmäperhepäivähoitoa on lapsiperheille tarjolla.

Helmikuussa 2010 laadin teemahaastattelurungon (LIITE I), jonka pohjalta jokaisen haastateltavan kanssa kävisimme läpi kaikki suunnitellut teema-alueet. Halusin pitää haastattelun mahdollisimman keskustelunomaisena ja välttää tarkkojen kysymysmuotojen käyttämistä, mikä mielestäni saattaisi jäykistää tunnelmaa. Teemoina haastattelussa olivat yrittäjyys, työskentely kasvattajana ryhmässä, yhteistyökumppanit ja ryhmäperhepäivähoito hoitomuotona. Lisäksi olin jokaiseen teemaan kerännyt apusanoja, jotka auttaisivat keskustelun etenemisessä.

Helmikuussa 2010 soitin kaikille neljälle yksityisen ryhmäperhepäiväkodin yrittäjälle Mustijoen perusturvan alueella ja kerroin opinnäytetyöni aiheesta sekä siihen liittyvästä haastattelusta ja havainnoinnista. Pyysin saada lupaa haastatella yrittäjiä. Kerroin, että haastattelu nauhoitetaan, nauhat tuhotaan aineiston litteroimisen jälkeen ja haastateltaville annetaan koodinimet. Koodi- eli salanimien käyttö on yksi tutkimusetiikkaan liittyvä kysymys, jotta haastateltavia ei voisi tunnistaa raportista (Alasuutari 2005, 20). Haastattelijan tulee pitää saamia tietoa luottamuksellisina ja varjeltava haastateltavan anonymiteettia. Pidän tärkeänä kertoa mahdollisimman tarkasti tutkimuksesta heti ensimmäisellä yhteydenotolla yrittäjään, koska siitä alkaa luottamuksellisen suhteen muodostuminen haastateltavan ja haastattelijan välille. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 41.) Lisäksi kerroin, että tutkimukseni aineisto koostuu myös ryhmäperhepäiväkotien tilojen havainnoinneista. Tämän vuoksi tulisin seuraamaan ryhmäperhepäiväkodin toimintaa ja kartoittamaan tiloja ennen haastattelun tekemistä. Havainnointia pidetään tärkeänä osana haastatteluun valmistautumisessa (Aarnos 2001, 147). Havainnoinnin vuoksi olisi tarkoituksenmukaista tehdä myös haastattelu samalla kertaa ryhmäperhepäiväkodin tiloissa. Ryhmäperhepäiväkoti haastattelupaikkana on hyvä myös siksi, koska teemahaastattelun onnistumisen kannalta haastattelupaikan tulisi olla haastateltavalle turvallinen (Hirsjärvi & Hurme 2008, 74).

Yksi yrittäjästä kieltäytyi haastattelusta. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja tutkittavalla tulee olla aito mahdollisuus valita osallistuuko hän tutkimukseen vai ei (Kuula 2006, 87). Luotin, että kolmen yrittäjän haastatteluista saatava aineisto

yhdessä havainnointiaineiston kanssa olisi riittävä tutkimukseni aineistoksi. Puhelimella yrittäjien haastatteluun pyytäminen oli jännittävää ja varsinkin ensimmäisen yrittäjän kieltäytyttyä haastattelusta, olin todella jännittynyt soittaessani muille yrittäjille. Ensimmäisen haastatteluun suostuvan yrittäjän kohdalla kysyin haluaako hän teemahaastattelurungon etukäteen esimerkiksi sähköpostilla nähtäväksi. Hän oli kuitenkin sitä mieltä, ettei tarvitse sitä etukäteen nähdä. Tutkimukseni aihe koskee kuitenkin heille tuttua aihetta ja heidän kokemuksiaan. Kahden muun yrittäjän kohdalla en muistanut jännittyneisyydestäni johtuen sitä kysyä, eivätkä he sitä pyytäneet.

5.3 Teemahaastattelu

Laadullisen tutkimuksen aineistoa kerätään yleisimmin haastattelun avulla. Haastattelu on keskustelua ja sitä käytetään, kun halutaan tietää mitä mieltä joku on jostain asiasta. Haastattelu on haastattelijan ja haastateltavan välistä vuorovaikutusta, jossa molemmat vaikuttavat toisiinsa. Erilaisia haastattelutyyppisiä ja niiden nimityksiä on useita. Nykyisin käytetään paljon teemahaastattelua, jossa on haastattelijan ennalta määritetyt teema-alueet mietittynä. Kaikkien haastateltavien kanssa käydään läpi teemat, mutta järjestys ja kysymysten tarkka muoto voivat vaihdella. (Eskola & Suoranta 1998, 86–87.) Fenomenologisella tutkimusotteella tehty haastattelu on mahdollisimman avoin, luonnollinen ja keskustelunomainen, jossa haastateltavalle annetaan paljon tilaa. Haastattelukysymykset laaditaan siten, että ne ovat avoimia ja mahdollisimman vähän vastausta ohjaavia sekä siten, että vastaukset olisivat kuvailevia ja kertomuksenomaisia. (Laine 2007, 37–38.) Laineen (2007) mukaan teemahaastattelu ei ole hyvä kokemusten keräämismuoto. Päädyin tutkimuksessani kuitenkin teemahaastatteluun tarkoitukseni pitää haastattelu keskustelunomaisena ja avoimena.

Vaikka halusinkin pitää haastattelun hyvin keskustelunomaisena, on tutkimushaastattelulla kuitenkin aina erityinen tarkoitus. Haastateltavalla ja haastattelijalla on molemmilla erityinen osallistujarooli, jossa haastatteliija on tietämätön osapuoli ja haastateltavalla on tieto. Haastattelu on saanut alkunsa tutkijan eli haastattelijan aloitteesta ja hän myös ohjaa keskustelua ja fokusoi sitä tiettyihin ennalta määriteltyihin teemoihin. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 22–23.) Tein haastattelut maaliskuussa 2010. Olin jokaisessa ryhmäperhepäiväkodissa hyvissä ajoin paikalla ennen haastattelun aloittamista, koska tein

havainnointia ensin. Pyysin jokaiselta yrittäjältä kirjallisen suostumuksen haastatteluun ja haastatteluaineiston käyttöön opinnäytetyössäni. Ennen haastattelun aloittamista varmistin nauhurin toimivuuden ja yrittäjät saivat tutustua teemahaastattelurunkoon. Vein jokaiselle yrittäjälle kiitokseksi haastattelusta suklaarasian. Vein myös pullaa, jota nautimme kahvin kera haastattelua tehdessämme. Tarkoituksena oli tehdä haastattelusta luonnollinen tilanne ja poistaa jännittyneisyyttä.

Olin etukäteen päättänyt, että ensimmäisen yrittäjän haastattelu on pilottihaastattelu. Haastateltavien yrittäjien vähyyden vuoksi ottaisin kuitenkin pilottihaastattelun mukaan haastatteluaineistoon. Pilottihaastattelun tarkoitus oli se, että voisin muokata tarvittaessa teemahaastattelurunkoa. Olin kuitenkin tehnyt aikatauluvirheen sopiessani haastatteluja yrittäjien kanssa. Pilottihaastattelu oli sovittu illaksi ja jo seuraavaksi aamupäiväksi seuraava haastattelu. Täten minulla oli kiire litteroida pilottihaastattelu saadakseni nauhan tyhjäksi seuraavaksi päiväksi eikä minulle jäänyt riittävästi aikaa pohtia teemahaastattelurungon mahdollista muokkaamista. Käytin alkuperäistä teemahaastattelurunkoa kaikissa kolmessa haastattelussa, koska sain sen avulla kerättyä yrittäjien kokemuksia riittävän kattavasti.

Toisen yrittäjän haastattelu oli sovittu tehtäväksi ryhmäperhepäiväkodissa lasten päiväuniaikana. En ollut etukäteen selvittänyt ryhmäperhepäiväkodin tiloja ja huomasin paikan päälle päästyäni, ettei haastattelua varten ollut käytössä erillistä ovella suljettavaa rauhallista tilaa. Kokeilin ennen haastattelun aloittamista kuinka taustaäänät kuuluvat nauhalta ja saanko haastateltavan äänestä selvää. Taustaäänät, hoitajan lukiessa lapsille satua ja lasten ääniä ennen nukahtamista, eivät estäneet yrittäjän äänen kuulemistä nauhalta, joten tein haastattelun ennalta suunnitellun mukaisesti. Tämän haastattelun litteroiminen oli kuitenkin hitaampaa, koska jouduin joitain kohtia useampaan kertaan ke-laamaan ja kuuntelemaan uudelleen saadakseni selvää haastateltavan sanoista. Lisäksi haastateltava puhui ehkä normaalia hiljempaa, koska lapset olivat päiväunilla eikä väliovia ryhmiksessä ollut. Häiriötekijänä haastattelutilanteessa oli lisäksi ryhmiksen yksi työntekijä, joka osan haastattelusta istui haastateltavan vieressä myös kahvia juoden. Tämä on saattanut vaikuttaa haastateltavan vastauksiin.

Viimeisen yrittäjän haastattelu oli reilun viikon päästä. Olimme haastateltavan kanssa kerran siirtäneet haastatteluaikaa, ja kun menin ryhmäperhepäiväkotiin haastattelua te-

kemään, oli yrittäjä unohtanut haastattelun ja lähtenyt jo kotimatalle. Soitin, ja kysyin sopisiko hänelle kuitenkin tämä sovittu haastattelu-aika. Onneksi hän ei ollut ehtinyt vielä pitkälle ja sain haastattelun tehtyä.

Jokainen haastateltava otti minut hyvin vastaan. He olivat kiinnostuneita tutkimuksestani ja osallistuivat siihen mielellään. Kerroin kaikille haastateltaville keskusteluissamme ennen haastattelua, että olen toiminut myös itse yrittäjänä ryhmäperhepäiväkodissa ja osa heistä sen tiesikin. Haastattelijan itsestä kertominen auttaa useimmiten rakentamaan yhteisyyttä haastattelijan ja haastateltavan välille, mutta se voi myös joissain tapauksissa luoda etäisyyttä. Se, miten paljon haastattelija kertoo itsestään tutkimuksensa lisäksi, riippuu sekä osapuolista että tutkimuksen tarkoituksesta. Haastattelijan tärkeä ominaisuus haastattelutilanteessa on neutraalius. Hänen tulisi olla puolueeton, eikä hänen tulisi esittää omia mielipiteitä asioista. Haastattelijan tehtävänä on kysymysten ja syventävien lisäkysymysten esittäminen. Kuitenkin empatian osoittaminen ongelmallisista kokemuksistaan kertovalle haastateltavalle auttaa haastateltavaa kertomaan rohkeammin asiasta. Luottamuksen synnyttäminen haastattelussa on käytännössä tasapainoilua empatian osoittamisen ja yhteisyyden rakentamisen sekä toisaalta haastattelijan tehtävän ja roolin välillä. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 25, 42, 44.)

Ennen varsinaisen teemahaastattelun alkua keskustelin yrittäjän kanssa ja kirjoitin paperille perustietoja ryhmiksistä. Nauhoitettuun haastatteluun keräsin yrittäjien kokemuksia. Haastattelut kestivät keskimäärin yhden tunnin. Aineistoa kertyi haastatteluista 25 sivua litteroitua tekstiä. Litteroimiseen meni aikaa yhteensä kaksitoista tuntia. Litteroin haastattelun sanasta sanaan, mutta jätin tauot, huokaukset, naurahdukset, äänenpainot ja muut äänet litteroimatta.

5.4 Havainnointi

Havainnointia voidaan suorittaa eri tavoin. Havainnoinnin asteet vaihtelevat piilohavainnoinnista osallistuvaan havainnointiin. Näiden eri tapojen väliset rajat eivät ole kuitenkaan kovin selvät. Tutkija voi toteuttaa havainnointia olemalla havainnoija ilman osallistumista tutkittavien toimintaan ja elämään, vaikka tutkittavat tietävätkin havainnoinnista. Eettiset kysymykset ovat tärkeitä kaikissa havainnointitavoissa, eikä pääsään-

töisesti havainnointia tulisi tehdä ilman havainnoitavan suostumusta. Havainnointiin käytettävä aika vaihtelee suuresti pienistä käynneistä tutkimuskohteessa vuosiin kestävään työhön. (Eskola & Suoranta 1998, 101–104., Grönfors 2001, 130.)

Ennen havainnointia tulee pohtia mitä havainnoi ja kuinka tiedot rekisteröidään. Kaikkea havainnoimaansa asiaa ei kannata kirjata ylös, vaan se, mikä on tutkimukseen liittyvää. Havainnointiaineiston keräämistä varten päätin kirjoittaa havainnointipäiväkirjaa. Etukäteen päätin, etten kirjaa havainnoiteja ryhmäperhepäiväkodissa, koska se voi häiritä tilannetta. Koska minulla kuitenkin oli mukana kynä ja paperia, joihin kirjoitin ryhmäperhepäiväkodin perustietoja ennen haastattelua, kirjasin myös joitain havaintoja ylös. Muutoin kirjoitin heti kotiin päästyäni havainnointipäiväkirjaa käynnistäni yksityisessä ryhmäperhepäiväkodissa. Havainnoin ryhmäperhepäiväkotien tiloista sisätiloja, ulkoiluun käytettäviä tiloja sekä ulkoilumahdollisuuksia lähiympäristössä. Ryhmäperhepäiväkotien tiloista piirsin muistinvaraiset pohjakuvat auttamaan tilojen hahmottamisessa. Muistiinpanojen tekeminen on eräänlaista esianalyysia. Havainnoiteihin käytin aikaa jokaisessa ryhmiksessä noin tunnin. (Grönfors 2001, 134–136).

5.5 Aineiston analyysi

Aineiston keräämisen jälkeen ryhdyin heti tekemään analyysiä. Tällöin aineisto oli tuoreessa muistissani ja lisäksi tiukka aikatauluni tutkimuksen tekemiseen pakotti heti sitä tekemään. Pyrin analysoimaan haastateltavien vastauksia mahdollisimman ennakkoluottomasti fenomenologisen tutkimusotteen mukaan. Fenomenologiassa korostetaan tutkijan tietoisuutta omasta esiymmärryksestä ja pidetään tärkeänä huomioida ennakkoluulojen ja esiymmärryksen vaikutus tutkimukseen (Moilanen & Räihä 2007, 52). Luin haastatteluaineiston ensin useampaan kertaan, etsin tekstistä toistuvuutta ja sieltä nousevia teemoja. Fenomenologian edustajat eivät puhu luokittelusta, vaan he tarkastelevat aineistosta nousevien teemojen yhtenevyyksiä (Hirsjärvi & Hurme 2008, 147). Tulostin aineiston paperille, jotta sain yhdisteltyä haastateltavien vastauksia paremmin yhteen. Leikkasin tulostetun aineiston uusien teemojen mukaan ja merkkasin jokaiseen osaan haastateltavan koodinumeron. Pyrin löytämään aineistosta nousevia merkityksiä ja tulkita niitä. Kvalitatiivisessa analyysissä pyritään päätyämään onnistuneisiin tulkintoihin, ja aineistoa voidaan tulkita monin tavoin ja eri näkökulmista. (Hirsjärvi & Hurme 2008,

151.) Siksi aineiston tuloksia ei voida pitää ehdottomana totuutena, vaan tutkijan tulkin-
tana. Jäsentelin tutkimusaineistosta seitsemän uutta teemaa, jotka toistuivat haastatte-
luissa ja tulivat esiin yrittäjille tärkeinä asioina.

Laadullista tutkimusta tehtäessä on kiinnitettävä huomiota tutkittavien tunnistettavuus-
den estämiseen. Tutkijan vastuulla on raportoida aineisto siten, ettei haastateltavia voida
tunnistaa. Laadullisen tutkimuksen vaikeutena on toisinaan ratkaista se, milloin suora
aineistositaatti muine taustatietoineen on täysin tunnistamaton. Kooltaan pieniä ja
maantieteellisesti paikannettavia ryhmiä voidaan toisinaan melko helposti tunnistaa,
vaikka tutkittaville olisikin annettu peitenimet. Useinhan haastateltavat suostuvat haas-
tatteluun, koska tutkija lupaa heidän tunnistamattomuuden aineistosta. Henkilötietolain
mukaan tutkittavat on tunnistamattomia, mikäli heitä ei voida tunnistaa helposti ja koh-
tuuttomitta kustannuksitta. (Kuula 2006, 204–205.)

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Yrittäjyyden taustaa

Yksityisten ryhmäperhepäiväkotien yrittäjille oli yhteistä se, että kaikki olivat yrittäjäsuvusta. Jokaisen haastateltavan lähipiirissä on yrittäjiä, joilta he tarvittaessa saavat tukea ja neuvoja yrittäjyyttä koskevissa asioissa. Siksi heille ei yrittäjyyden tuoma työ ollut uutta ja he tiesivät, mihin ryhtyivät.

Ku suvussa on yrittäjiä, ni tietää mitä se on ja on sellanen oikeenlainen asenne, ja mä tiesin mihin mä lähin.(H1)

Kahta yrittäjää pyydettiin yrittäjäksi ryhmäperhepäiväkotiin. Heillä on ollut oikeanlaista yrittäjämäistä asennetta, sisäistä yrittäjyyttä, joka on huomattu heidän tavastaan työskennellä. Yrittäjyyden alkamiseen liittyy aito innostuminen ja motivoituminen työhön. Kun yritys on oma ja työn jatkuminen riippuu suurelta osalta itsestä, se innostaa ja motivoi työhön eri tavoin kuin toisella työntekijänä olevaa.

Mä olin tosi innostunut. Koin itte, et se oli kauheen iso askel ja ajatellu vaan siihe astisessa elämässä et sitä menee siihe työelämään. Se sana (yrittäjyys) itsessään kuulosti jo kauheen hienolta, suurelta ja vastuulliselta. (H3)

Yksi yrittäjistä tiesi kunnan päivähoitotilanteen, sen, että päivähoitopaikoista oli pulaa. Hänen motiivinaan yrittäjyydelle oli täyttää päivähoitopalvelujen vajetta. Hän oli tyypillinen yrittäjäksi ryhtyvä nainen, jolla oli kokemusta työskentelystä sosiaaalialalta ja halusi tehdä työtä, jonka saisi tehdä omannäköisekseen (Pirinen 2000, 209). Kahdelle yrittäjälle yksi motiivi yrittäjyydelle oli työllistää itsensä sen lisäksi, että heitä pyydettiin ryhtymään yrittäjiksi. Kaikille ryhmiksen yrittäjille oli tärkeää, että he saivat tehdä työstä omannäköistä ja olla itsensä herroja.

...vapaus muokata tästä ryhmiksestä oman näköisen ja vapaus järjestää työvuorot ja nii, et se on oma.(H3)

Yrittäjät jakautuivat yksinyrittäjiin ja yrittäjäkumppaneihin. Sosiaalialalle on tyypillistä yksinyrittäjäyys (Pirinen 2000, 209). Toisille yrittäjille yksinyrittäjäyys on ainoa vaihtoehto. Heille on helppoa toimia yksin ja he haluavat pitää kaikki langat omissa käsissään.

Mä en perusta niihin kimppajuttuihin. Et mä haluun niinku sillai olla varma siitä, et kaikki on siinä sata prosenttisesti mukana, ja kun mä oon yksin, ni mä tiedän et mä oon sata prosenttisesti mukana.(H2)

Toiset haluavat yritykseen mukaan yrittäjäkumppanin, jonka kanssa voi jakaa vastuun. Tukena on toinen yrittäjä, jos on murheita, ja yrittäjäkumppanin kanssa voi iloita hyvistä asioista. On helpottavaa, kun on joku, joka tietää, miltä yrittäjästä tuntuu hyvinä ja huonoina hetkinä. Yksin yrittäjäydestä vastuun kantaminen voi olla raskasta. Toisille yrittäjille oman jaksamisen vuoksi on vastuu yrityksestä kannettava toisen samanhenkisen yrittäjän kanssa.

Se on niin paljon kivempi, et on joku kenelle voi päivän jälkeen soittaa, et kyllä nyt sapettaa tai tiiäksä mitä nyt on tapahtunu...et on semmonen, joka yhtä paljo innostuu siitä ja jota yhtä paljo kiinnostaa.(H1)

Yrittäjäkumppanuuteen voi liittyä myös ristiriitoja. Usein yrittäjät ovat voimakastahtoisia ja kumppanuus voi kariutua välirikoon. Yrittäjäkumppanuus on onnistuessaan innostava, luova ja voimaannuttava yritysmuoto. (Parkkinen 1999, 71–71.) Haastattelemani yrittäjäkumppanit kokivat kumppanuuden rikastuttavana. Heille oli suurta etua siitä, että he tunsivat ennestään toisensa ja uskalsivat lähteä kumppaneiksi tietäen toisen toimintatavat.

6.2 Yrittäjäyden alkutaipaleen raskaus

Kaikille yrittäjille oli yhteistä se, että yrittäjäyden alussa tehtiin pitkää työpäivää. Yrityksen käynnistäminen vaati paljon työtunteja ja yrittäjät halusivat olla itse mukana kaikessa saadakseen toiminnasta omannäköisen. Taloudellinen tilanne osaltaan saneli työpäivän pituutta. Koska ei ollut varaa palkata työvoimaa, oli pakkokin itse tehdä paljon töitä yrityksen käynnistymisen eteen.

Alussa mä oon tätä tehny yötä päivää...remonttia lattiasta kattoonhan täällä on tehty...aika paljon panostin siihen, et mä saan kaiken tän oma-

valvontaohjelman ja pelastussuunnitelman ja kaikki tämmöset tehtyä ja hommattua työntekijät, ja astioista lähtien kaikki.(H2)

Sillo alkuun tein kyllä ihan pitkää päivää, koko ajan yli kymmenen tunnin päivää...ei ollu niin hyvä taloudellinen tilanne...(H3)

Yritystoiminnan käynnistyttyä ja taloudellisen tilanteen vakiinnuttua yrittäjät pystyivät hidastamaan omaa työtahtiaan. Oman jaksamisen kannalta on varottava tekemästä pitkään liian pitkiä työpäiviä ja otettava myös vapaa-aikaa itselle ja aikaa perheelle.

Haastavinta on varmaan ollu tän työn ja paperiasioiden ja omien lasten yhteensovittaminen, mut mä otan sit aina täältä jonku viikkovapaan, et mä teen silloin ne ja sit mä ehdin olee omien lasten kanssa.(H2)

Oon lyhentäny omaa viikkoa, välil teen pari kolme pidempää viikkoo putkeen ja sitte taas on enemmän vapaata.(H3)

Mul on laskettu työtunteja työvuorolistaan yleensä se on jotain kolmekymmentä vähän reilu, ja siihen päälle tulee ne kaikki yrittäjän hommat sitte.(H1)

Yrittäjyyteen kuuluvien hallinnollisten asioiden tekeminen helpottuu ja nopeutuu tekemisen ja kokemuksen kautta. Alkuun yrittäjiltä meni paljon aikaa paperiasioiden selvittämiseen ja järjestämiseen. Useat paperityöt tehdään kuukausittain, joten aikaa myöten ne tulevat tutuiksi ja työ nopeutuu.

...paperiasiat yleisesti ottaen, et ne ei oo enää silleen et tarttis kauheesti paneutuu, vaan ne menee jo silleen rutiinilla.(H2)

6.3 Yrittäjänä ja kasvattajana olemisen tasapainoilua

Yrittäjä tasapainoilee kasvatustyön ja yrittäjän töiden välillä arjessa. Molemmat ovat tärkeitä tehtäviä. Menestyäkseen yrityksen taloudellisen tilanteen on oltava sen verran vakaalla pohjalla, että jokainen saa palkan työstään. Yritys tarvitsee pääomaa myös ruokaan, askartelutarvikkeisiin ja muihin hankintoihin. Lasten tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi lapset tarvitsevat läsnä olevat, turvalliset aikuiset, joiden mahdolliset huolet ja murheet yritystoiminnasta ei saa näkyä lasten arjessa. Tämän haastatteleman yrittäjät toivat esille tärkeänä osana yrittäjyyden ja kasvattajuuden yhteensovittamisessa.

Vaikka yrittäjällä olisi yrittäjyydestä johtuvia murheita, hän ei voi antaa sen vaikuttaa kasvatustyöhön ja lasten arkeen.

Tuohan se yrittäjyys tähän vähän lisää, mut ei se oo mun mielest mikää taakka olla yrittäjä. Mut pitää vaa osaa olla silleen, että raha-asiat ja kasvatustyö pitää pitää silleen kuitenkin erikseen, et ei voi liikaa antaa toisen vaikuttaa toiseen.(H1)

Yrittäjien on löydettävä aikaa sekä tärkeälle kasvatustyölle että yrittäjyyteen kuuluville töille. Näiden aikojen yhteensovittaminen ei ole välttämättä helppoa. Varsinkin uuden yrityksen alkuvaiheessa yrittäjät joutuivat tekemään pitkää työpäivää saadakseen kaiken tehtyä. Taloudellisen tilanteen vakiinnuttua yrittäjät pystyivät järjestämään tarvittavan ajan yrittäjyyteen kuuluville töille ja palkata lisää kasvattajia lapsiryhmään, jolloin oma työaika ei muodostu liian pitkäksi.

Yrittäjät tekivät kaikkia samoja töitä ryhmiksessä kuin työntekijätkin. He kokivat yrittäjän työn eroavan työntekijöiden työstä siten, että yrittäjyyteen kuuluu paperitöitä ja vastuu yrityksestä ja lapsista. Tärkeänä erona yrittäjän ja työntekijöiden välillä onkin juuri vastuu. Yrittäjä on aina viime kädessä vastuussa yrityksestä, työntekijöistä ja hoidossa olevista lapsista.

Mä oon sama duunari siinä missä muutki, että ne paperihommat on mun mielestä sitä yrittäjyyttä.(H2)

Sitä on yrittäjällä kasvatustavastuun lisäksi kuitenkin vielä sellanen erilainen vastuu siinä päälle sitte jos vertaa työntekijöihin.(H1)

Koen, että mulla on isompi vastuu tässä, ei välttämättä tossa lasten kasvatuksessa pitkällä tähtäimellä, mutta se jokapäiväinen vastuu.(H3)

Yrittäjät kokivat, että itsensä kehittäminen ja ryhmäperhepäiväkodin toiminnan kehittäminen ovat työssä jaksamisen keino. Heillä oli erilaisia keinoja itsensä kehittämiseen työssä. Yrittäjät eivät juuri osallistuneet maksulliseen kurssitarjontaan, vaan enemmänkin itse oppimista lukemalla tietoa kirjoista, etsimällä tietoa internetistä ja osallistumalla kunnan järjestämiin koulutustilaisuuksiin. Ryhmäperhepäivähoidon toimintaa kehitettiin osittain yhdessä työntekijöiden kanssa. Yhteistä aikaa työntekijöiden kanssa työn kehittämiseen ei paljon ollut, vaan se tapahtui lähinnä työn ohessa. Yrittäjien on kuitenkin

löydettävä aikaa myös suunnitteluun ja itsensä ja työn kehittämiseen. Heillä on suurin vastuu ryhmäperhepäiväkodin toiminnan kehittämisessä.

6.4 Asiakassuhteiden tärkeys

Kaikki tutkimani yksityiset ryhmikset toimivat haja-asutusalueella. Yrittäjät kokivat, että heillä riittää hoidettavia lapsia, koska lähellä ei ole kilpailevia hoitopaikkoja. He pitivät erittäin tärkeänä hoitaa asiakassuhteitaan perheisiin hyvin, koska hyvä maine kantautuu pitkälle ja tuo jatkossakin uusia asiakasperheitä. Yritys ei menesty ilman asiakkaita. Tärkeimpiä saavutettuja etuja yrittäjälle onkin asiakkaan luottamus (Pirinen 2000, 46).

Tänne on ollu tunkua ku täs ei oo lähistöllä hoitopaikkaa. Vuosien saatossa on tullu hyvä maine, ihmiset haluaa tuoda lapsia tänne ryhmikseen.(H3)

Kyllä meidänkin ryhmis aika pitkälle ratsastaa sillä hyvällä maineella.(H1)

Hyvän maineen pitäminen nähdään myös haasteellisena. Pienyrittäjät tuntevat joutuvansa joustamaan joskus jopa liikaakin hyvän maineen pitämiseksi. Lasten vanhemmat toivovat joustavuutta ja joskus voivat häpeilemättäkin sitä pyytää.

Pitää jaksaa aina olla mahdollisimman positiivinen vanhemmille...me joustetaan ehkä välillä jopa liikaakin, et silleen ku kuuntelee niitä, jotka on kunnallisessa päiväkodissa tai ryhmiksessä, ni kyl siellä on aika erilainen meno välillä. Mä oon toisaalta huomannu sen kans et ei pidä sit liikaakaan yrittää miellyttää, olla sellanen nuoleskelija. Oon oppinu missä asioissa voi joustaa ja kannattaa joustaa, ja missä taas ei kannata joustaa.(H1)

Osa yrittäjistä koki, että varsinkin uuden yrityksen käynnistyessä yrittäjät joustavat ja toimivat jopa liikaa vanhempien toiveiden mukaan. Yrittäjät tarvitsevat yrityksen käynnistymiseksi hoitolapsia, ja ovat siksi valmiita joustamaan muun muassa hoitoajoissa ja loma-ajoissa. Vanhempien voi olla vaikea luopua totutuista tavoista, mikäli yritys haluaa myöhemmin muuttaa toimintatapojaan sen toimivuuden tai taloudellisen tilanteen vuoksi yritykselle parempaan suuntaan. Yrittäjien tulisikin tarkkaan miettiä oman toimintansa suuntaviivat ennen toiminnan aloittamista. Yrittäjät kokivat raskaina erimielisyydet vanhempien kanssa, jotka koskivat ryhmiksien toimintaa.

...no se oli vanhemmille alkuun aika shokki...tuli kyllä tosi paljo kylmää vettä niskaan siitä, mut nyt se on jo sitte ajautunut sisään tää käytäntö.(H3)

ku jos tulee jotain raskaita asioita ja ku ne välil tulee yöuniinkin...(H1)

Kaikki haastateltavat pitivät tärkeänä hyvien suhteiden luomista ja ylläpitämistä perheisiin. Asiakkailta onkin tärkeä rooli yrityksen menestymisessä. He toimivat laadun määrittelijöinä, ja heidän mielipiteensä ovat tärkeitä palvelun laadun parantamisessa ja kehittämässä (Outinen, Holma & Lempinen 1994, 35). Kaikki yrittäjät pitivät kasvatuskumppanuutta kantavana kasvatuksellisena voimana ja lasten hyvinvointia ylläpitävänä asiana. Kasvatuskumppanuuden eteen yrittäjät olivat valmiita käyttämään paljon voimavaroja. Yrittäjät vertasivat kasvatuskumppanuutta hyvään kaveruuteen, jossa ollaan tasavertaisia ja pystytään puhumaan kaikista asioista avoimesti.

Kyllä tässä kasvaa hirveen tiiviiseen yhteistyöhön vanhempien kanssa, melkeen jokaisen perheen tuntee tosi hyvin. Et tullaan niin sinuiks, et siin ei oo sitä asetelmaa, et mä olen palveluntarjoaja ja sinä olet se maksaja, vaan et se poistuu siitä sen tutustumisen kautta. Aluks täytyy olla selkeemmin se osapuoli, joka kuuntelee sitä toista enemmän ja siitä päästään lähemmäs samalle viivalle. Silloin ollaan mun mielestä kasvatuskumppaneita, kun ollaan samalla viivalla.(H3)

Yhteistyö vanhempien ja päivähoidon välillä on mun mielest se numero yksi. Et se on avointa silleen, et oikeesti kuunnellaan sitä vanhempaa.(H1)

Me koitetaan pitää silleen et ne ois niinku kavereita, sillai et ollaan avoimia ja pystytään puhuu kaikesta.(H2)

6.5 Hyvän työyhteisön tärkeys

Tärkeänä ja haasteellisena yrittäjät kokivat hyvän työporukan rakentumisen ryhmäperhepäiväkotiin. Työyhteisö ryhmäperhepäiväkodissa on pieni ja hyvä yhteishenki on tärkeää, koska se heijastuu työhön ja sitä kautta lasten hyvinvointiin.

Se on näin pienessä porukassa hirveen iso asia, et jokainen löytää sen oman paikkansa. Mä haluan et henkilökunta viihtyy...et kaikki tekee työtä ajatellen lapsia, tää on lasten paikka.(H2)

Se on yks iso haaste, et saa toimivan työporukan, sellasen et kaikki puhalttaa yhteen hiileen. Eikä tarvi todellakaan olla samanlaiset mielipiteet kaikilla, mut se on vaan et se joskus loksahtaa, et se homma toimii. (H3)

Yrittäjät toimivat ryhmiksessä myös esimiehenä. Se tuo omat haasteensa yrittäjyyteen. Toimiminen esimiehenä onkin yksi suurimpia haasteita yksityisen ryhmäperhepäiväkodin yrittäjille. Monilta yrittäjiltä puuttuu tarvittavat tiedolliset edellytykset esimiehenä olemiseen (Parkkinen 1999, 73), eikä haastattelemani yrittäjilläkään ollut siihen koulutusta. Kaksi haastattelemaani yrittäjää koki esimiehenä olemisen toisinaan raskaaksi. Heillä on halu olla hyvä ja oikeudenmukainen esimies, ja kokivat raskaana sen, että johtajuuteen liittyy usein myös erilaisia ristiriitoja työntekijöiden kanssa.

Mä haluan olla sellanen esimies et kaikkien on hyvä olla ja kaikki saa toteuttaa itseensä.(H2)

Sen mä olen yrittäjänä oppinut, että nyt eletään kyllä työntekijöiden aikakautta. Työntekijöillä on hirveesti oikeuksia ja myös sitä kautta vaatimuksia...ihan jos suoraan sanon ni on semmonen olo et mite voitais palvella työntekijöitä, et ne viihtyis täällä, oikeen niinku kärjistetysti sanottuna, ei ilkeesti sanottuna.(H3)

Pienessä työyhteisössä tehdään tiiviisti töitä yhdessä, ja yrittäjille ja työntekijöille syntyy helposti kaverisuhteita työn kautta. Tällöin esimiehenä toiminen saattaa vaikeutua. Kaverille voi olla vaikeampaa olla esimiehenä ja on vaikeampaa sanoa epäkohdista. Yrittäjät tekevät työtä omalla persoonallaan ja toisille esimiehenä toimiminen on helpompaa.

On kyllä haastavaa pienessä porukassa sanoo epäkohdista ja se on mun heikkous mitä pitäis kehittää. Jos ei osaa sanoa, ni sitte ei oikee oo varaa valittaa, ku kukaa ei oo ajatusten lukija.(H3)

Mul on hirveen pehmeet keinot ja mä oon hirveen huono sanomaan, mikä on mun vika...ja kyl sit noi meiän työntekijät ketkä täs pitempään on ollu, ni kyl ne sen sitte huomaa, et nyt tol on joku...(H1)

Jossain tilanteissa on vaikeaa olla esimiehenä. Mä haluan olla oikeudenmukainen kaikille, mulle kaikki työntekijät on samalla viivalla, kukaan ei oo alempi eikä kukaan oo ylempi...työntekijät osaa sanoa myös mulle et nyt haloo, ja mä pystyn sanoa heille. Et ne on niinku työasiat työasioina, et ne ei oo henkilökohtasuuksia.(H2)

6.6 Ryhmis on kuin iso perhe

Yrittäjät kokivat ryhmäperhepäivähoidon olevan perhepäivähoidon ja päiväkotihoidon välimuoto, mutta enemmän perhepäivähoitoa kuin päiväkotihoitoa. Oman jaksamisen kannalta he pitivät ryhmäperhepäiväkotia parempana kuin perhepäivähoitoa, koska ryhmäperhepäiväkodissa on työkavereita ja työskennellään työyhteisössä. Päiväkodista yrittäjillä oli yleinen käsitys, että se on jokseenkin laitosmaista eikä lapsia ehditä huomioimaan tarpeeksi. Kaikilla yrittäjillä ei ollut omakohtaista kokemusta päiväkodeista, vaan käsitys perustui olettamuksiin.

Me halutaan tarjoo sellasta rauhaa kumminki ja mun päässä on sellanen käsitys, et päiväkodissa mennään vähän kovempaa tahtia.(H3)

Kaikki haastateltavat pitivät ryhmäperhepäivähoidon hyvinä puolina kodinomaisuutta, joustavuutta ja rauhallista arkea lapsille. Tässä mielessä yrittäjät kokivat ryhmäperhepäivähoidon olevan päiväkotia parempi hoitomuoto, eivätkä he sitä halunneetkaan kehitettävän päiväkotitoiminnan suuntaan.

...sellanen kodinomainen tunnelma, vaikka se ei oookaan kenenkään koti.(H1)

Et lapsilla olis rauhallinen päivä tässä, semmonen et ei ois kiire joka paikkaan.(H3)

...et ei ees lähetä sinne päiväkotimaailmaan.(H2)

Yrittäjät vertasivat ryhmäperhepäivähoidon lapsiryhmää isoon perheeseen. Yksityisissä ryhmäperhepäiväkodissa tehdään ruoka itse ja usein myös siivotaan itse. Toiminta on hyvin kodinomaista ja lapset otetaan moniin töihin mukaan.

Lapset otetaan mukaan, et jos pitää imuroida, ni sit imuroidaan lasten kans, sehän on niinku kotonakin.(H2)

Tää on vähä ku ennen vanhaan oli isoja perheitä ja pienemmät seuraa perässä mitä isommat tekee, et must se on sellasta luonnollista...(H1)

Kaikki haastateltavat pitivät rikkautena lasten eri-ikäisyyttä ryhmäperhepäivähoidossa. Heidän oli vaikea ajatella, minkälaista arki olisi, jos ryhmässä kaikki lapset olisivat sa-

manikäisiä. Lasten eri-ikäisyys tuo päivään monimuotoisuutta. Kasvattajien on otettava huomioon eri-ikäiset lapset ja ajateltava jokaisen lapsen iän mukaista toimintaa.

Ryhmiksen etu on se, että on kaikenikäisiä lapsia. Et lapset oppii ja osaa leikkiä kaikenikäisten lasten kanssa.(H2)

Lasten kannalta se on mun mielestä ihan rikkaus oppii olemaan ja ottamaan kaiken ikäiset huomioon ja ne näkee sen, et kaikki ei osaa samoja asioita eikä tarviikkaan.(H3)

Ryhmäperhepäiväkodeissa suunniteltiin toimintaa karkeasti jättäen joustolle ja inspiraatiolle tilaa. Päivän toimintaa saatettiin muuttaa joustavasti lasten läsnäolon mukaan ja esimerkiksi sään mukaan.

Ei suunnitella niin tarkkaan, tää on kumminki semmosta kodinomais- ta.(H3)

Yrittäjillä oli hieman eriäviä mielipiteitä siitä, miten ohjattua ja suunniteltua toimintaa ryhmäperhepäivähoidossa tulisi olla. Erilaisia mielipiteitä oli myös työntekijöillä ryhmäperhepäiväkodeissa. Pääsääntöisesti yrittäjät olivat sitä mieltä, että sopivassa suhteessa tulisi tarjota ohjattua toimintaa ja vapaata leikkiä. He kokivat, että ryhmäperhepäivähoidossa ei tarvitse olla niin paljon ohjattua toimintaa kuin päiväkodissa on lapsille tarjota.

Mä ajattelen, et tämmösessä ryhmistyyppisessä hoidossa ei tarttis ihan älyttömästi tuoda virikkeitä, mut lasten mukaan sopivasti myös virikkeitä.(H3)

6.7 Ryhmiksen tilat ja yhteistyötahot

Yksityiset ryhmäperhepäiväkodit sijaitsivat kauniissa maalaismaisemissa haja-asutusalueella. Ryhmäperhepäiväkodit toimivat kyläkoulujen läheisyydessä ja yrittäjät kokivat hyvänä niiden keskeisen sijainnin kylällä. Koska kouluilla on käytössä talvisin jääkenttä ja hiihtoladut, ryhmäperhepäiväkodit voivat myös käyttää niitä. Kesäaikaan ryhmäperhepäiväkodit voivat käyttää vapaasti koulun palloilukenttää, koska koululaiset ovat lomalla. Muuten yhteistyötä koulujen kanssa ei ryhmäperhepäiväkodeilla ollut. Yhteistyötä ei ollut myöskään muiden yksityisten ryhmäperhepäiväkotien tai muun päi-

vähoitomuodon kanssa. Yhteistyötahoja olivat seurakunta kerhojen tai seurakuntahetken muodossa, musiikkiopisto musiikkikerhon kautta ja kyläyhdistykset, jotka vuokrasivat tilojaan muun muassa liikuntahetkiin. Yrittäjät pitivät kuntaa isoimpana yhteistyötahona, joka oli suurin tilojen vuokraaja.

Luonnon läheisyys antaa ryhmäperhepäiväkodeille hyvät mahdollisuudet metsä- ja luontoretkeille. Isot metsä- ja peltomaisemat avautuvat aivan ryhmiksien pihan läheisyydestä. Kevään hankikannon aikaan voi lasten kanssa kävellä hangilla. Yhdellä ryhmäperhepäiväkodilla oli lisäksi uimaranta pienen kävelymatkan päässä, jota he käyttivätkin hyödyksi. Luonnon läheisyys tuo lapsille mahdollisuuden seurata vuodenaikojen vaihtelua lähellä luontoa. Yrittäjät olivat panostaneet lasten viihtyvyyteen ryhmäperhepäiväkotien pihalla, jossa oli leikkimökkejä, keinoja, kiipeilyteline ja muita mukavia leikki- paikkoja. Myös turvallisuuteen oli kiinnitetty paljon huomiota sekä valvonnan helppouteen. Pihat oli suunniteltu siten, että aikuinen pystyi valvomaan lapsia vaivattomasti ja jokaiselle toiminnalle oli annettu riittävästi tilaa.

Jälleen saavuin ryhmäperhepäiväkotiin, joka jo ulkoapäin houkuttelee astumaan peremmälle. Piha on viihtyisä ja ikkunoissa on lasten askarteluja, joissa lumiukot ikään kuin kuiskuttelevat tulemaan sisään. Lumoudun läheisestä metsästä, joka maaston monimuotoisuuden ja erikokoisen puuston ja eri puulajien vaihtelun vuoksi antaa mielikuvituksen laukata. Miten ihania retkiä metsä tarjoaakaan lapsille ja aikuisille. (Havainnointipäiväkirja 8.3.2010)

Ryhmäperhepäiväkotien tilat olivat viihtyisiä ja kodinomaisia. Yrittäjillä on melko suuri rahallinen panostus saada tilat viihtyisiksi ja toimiviksi. Kaikki kalusteet, tekstiilit ja välineet on itse hankittava.

Rahallisestihan tää on kaikki omasta pussista, et mitään rahallista tukea ei oo tullu.(H2)

Yrittäjät olivat pääasiassa tyytyväisiä ryhmäperhepäiväkotien tiloihin. He pitivät niiden tiloja käytännöllisinä ja toimivina, mutta pintaremonttia ja peruskorjausta kaivattiin. He olivat itse osallistuneet remontteihin, koska he haluavat ryhmäperhepäiväkodin olevan viihtyisä ja omannäköinen.

...et kyl tätä on jokaikistä listanpätkeä myöden tehty oman näköseks ja et saatais mahollisimman toimiva, ja mun mielest meil on aika kivat tilat.(H2)

Kyl mä tykkään et tää on ihan silleen toimiva.(H1)

Ryhmäperhepäiväkotien tilat olivat toimivia, vaikka ne olivatkin perustettu tilaan, mikä ei ole alun perin tehty lastenhoitoon tarkoitetuksi tilaksi. Ryhmäperhepäiväkodissa on kuitenkin sen verran vähän lapsia verrattuna päiväkotiin, että se toimii hyvin enemmän kodinnäköisessä tilassakin.

Ryhmäperhepäiväkoti on kodikas ja mukavan väljästi kalustettu. Värien käyttö antaa vaikutelman, että jokaista pientä yksityiskohtaa on mietitty tarkoin. Tässä voisi hyvin asua pieni lapsiperhe ja juuri mitään ei tarvitsisi muuttaa. (Havainnointipäiväkirja 9.3.2010)

Ryhmäperhepäiväkodeissa oli järjestetty omat selkeät toimintatilat leikkimiseen, ruokailuun, nukkumiseen ja eteistilat pukeutumiseen olivat tilavat. Yhdessä ryhmäperhepäiväkodissa oli tehty lasten saniteettitilat käytännöllisemmäksi kahden wc-pöntön ja kahden käsien pesualtaan avulla. Suurin osa yksityisistä ryhmäperhepäiväkodeista toimii kunnan vuokratiloissa. Yrittäjät olivat osittain tyytymättömiä kunnan huolenpitoon tiloista.

Hienoa et tilat kohtuuhintaan järjestyy, mut lattiat tarttis mun mielestä laittaa lämpöemmiks ja sitte ikkunat varmaan kokonaan uusia. (H2)

Yhteistyötä tehtiin eri tavoin kunnan päivähoitotoimiston kanssa. Yrittäjät kokivat tärkeänä tuen ja ohjauksen kunnan perhepäivähoidon ohjaajalta. Yhteistyötä tehtiin yrittäjien tarpeen mukaan joko tiiviimmin tai väljemmin. Helpottavana he kokivat tiedon siitä, että kunnan päivähoitotoimistosta saa tarvittaessa apua kasvatustyöhön liittyviin ongelmiin. Yrittäjyyttä koskeviin ongelma-kohtiin yrittäjät hakivat apua omasta tukiverkostostaan, tutuilta yrittäjäkollegoilta tai kirjanpitäjältä.

Osa yrittäjistä toivoi jonkin asteista yhteistyötä muiden saman alan yrittäjien kanssa. Yrittäjien tutustuessa toisten yrittäjien toimintaan ja oppiessa tarkastelemaan kriittisesti omaakin toimintaa, yleensä palvelun tarjonta kehittyy ja monipuolistuu (Pirinen 2000, 206). Kahdella yrittäjällä ei ollut kokemusta muunlaisesta päivähoitosta, ja he olivatkin kiinnostuneita näkemään muiden ryhmäperhepäiväkotien sekä päiväkotien tiloja ja toimintaa. He toivoivat alueelle tulevan myös enemmän saman alan yrittäjiä ja jonkinlaista

yhteistyötä heidän kesken. Yrittäjät kokivat tärkeäksi saada vertaistukea muilta sama alan yrittäjiltä.

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimusta oli mielenkiintoista tehdä. Aihe oli minua kiinnostava ja tiesin siitä paljon jo etukäteen. Silti tämän prosessin aikana opin paljon uutta. Aikataulu työn tekemiseen oli tiukka, liiankin tiukka ja olisin halunnut tutkia ja pohtia aihetta pidempään. Olen erittäin tyytyväinen kuitenkin, että sain työn tehtyä tiukkojen aikarajojen puitteissa. Oman haasteensa työn tekemiseen oli järjestää aikaa tutkimukselle, työlle ja perheelle. Kiitän perhettäni kärsivällisyydestä, kun lukittauduin monina valoisan ja pimeän tunteina tietokoneeni ääreen.

Tutkimuksen aiheen mielekkyys ja innostavaisuuden merkitys korostuu, kun tekee yksin opinnäytetyön. Siksi valitsin itseäni kiinnostavan aiheen, yksityiset ryhmäperhepäiväkodit. Halusin myös tutkia kokemuksia, joten yrittäjien kokemusten tutkiminen oli luontevaa. Teemahaastattelun tekeminen oli erittäin mielenkiintoinen, mutta myös työläs ja aikaa vievä tutkimusmenetelmä. Onnistuin pitämään haastattelun fenomenologisen luonteen mukaisesti avoimena, keskustelunomaisena ja luonnollisena tilanteena, joskin pyrin muistamaan myös roolini haastattelijana. Oli kuitenkin tärkeää muistaa, ettei ohjaile haastateltavan vastauksia. Pohdin sitä paljon ennen haastattelujen tekemistä. Koska yrittäjyys ja työskentely kasvattajana ryhmäperhepäiväkodissa olivat minulle tuttua, jouduin todella pohtimaan sanavalintojani ja jättämään omat kokemukseni ja oletukseni taka-alalle. Menetelmänä teemahaastattelu oli onnistunut valinta yrittäjien kokemusten keräämiseen. Haasteellista oli raportoida tutkimuksen tuloksia siten, että tutkittavien anonymiteetti säilyisi. Tutkimusalue tässä tutkimuksessa oli kuitenkin maantieteellisesti pieni ja tutkittavia ryhmäperhepäiväkoteja oli vähän.

Ryhmäperhepäiväkotien tilojen tutkimiseen havainnointi on hyvä menetelmä. Kaikki tutkimani yksityiset ryhmäperhepäiväkodit toimivat haja-asutusalueella, jossa ei ole paljon valinnanvaraa tiloille. Yrittäjät olivat löytäneet tilat kylien keskeiselle paikalle ja ne sopivat hyvin ryhmäperhepäiväkotien tiloiksi. Ryhmäperhepäiväkotien huonoina puolina on ollut se, että se perustetaan usein nopeasti johonkin vapaana olevaan omakoti-, rivi- tai kerrostaloon sinne, missä on päivähoidolle tarvetta. Tällöin aina ei fyysinen toimintaympäristö ole lapsilähtöiselle toiminnalle asetettujen vaatimusten mukainen ja sopii huonosti varsinkin liikkuvaan ja luovaan toimintaan. (Väisänen 2007, 40.) Haja-

asutusalueella toimivien tutkimieni ryhmisten fyysinen ympäristö oli liikkuvuuteen ja luovuuteen innostava luonnon läheisyyden vuoksi. Ryhmäperhepäiväkotien sisätilat olivat kodinomaisia ja lapsilähtöiselle toiminnalle sopivia. Yrittäjät olivat itse työllään ja rahallisella sijoittamisella tehneet ne omannäköisiksi. Tiloissa näkyi yrittäjien persoonallisuus ja ideologia kasvatustyöstä. Yrittäjille on tärkeää saada tehdä ja toteuttaa työtä omannäköisesti.

Yrittäjät tekevät työtä omalla persoonallaan. Menestyäkseen yrittäjällä on oltava hyvä itsetunto ja hänen tulee luottaa omaan osaamiseensa ja yritykseensä. (Kovalainen, Simonen & Österberg 1996, 66.) Yrittäjän on kehitettävä jatkuvasti toimivaakin yritystä. Haastattelemiini yrittäjät kokivat, että työn ja yrityksen kehittäminen on yksi työssä jaksamisen keino. Ryhmäperhepäiväkotia ja sen toimintaa haluttiin kehittää toimivammaksi sekä kasvatustyön että yrittäjyyden kannalta. Tämä tuo monia ristiriitoja yrittäjälle. Yrittäjä haluaa palvella perheitä paremmin heidän tarpeidensa ja toiveidensa mukaisesti, ja samalla hänen on katsottava asiaa yrittäjän näkökulmasta. Yrityksen on kuitenkin oltava taloudellisesti kannattavaa, eikä aina voi vastata perheen tarpeisiin. Tästä voi aiheutua ristiriitoja yrittäjän ja vanhempien välille. Yrittäjät kokivat henkisesti raskaina ristiriidat, koska he halusivat tarjota hyvää palvelua ja toimia joustavasti. Ilman asiakkaita yritys ei kuitenkaan voi toimia ja menestyä. Yrittäjät pitivätkin erittäin tärkeänä toimia hyvässä yhteistyössä perheiden kanssa. Hyvä yhteistyö vaikuttaa myös lasten arkeen hoidossa. Avoimen ja tiiviin yhteistyön avulla vanhemmat ja yrittäjä työtiiminsä kanssa voivat toimia kasvatuskumppanuuden periaatteella lasten parhaaksi.

Yrittäjät kokivat hyvän ja toimivan työtiimin olevan työssä jaksamisen ja ryhmäperhepäivähoidossa työskentelyn mielekkyyden edellytys. Pienessä työryhmässä työskentelyn on oltava joustavaa ja saumatonta. Siinä henkilökemioiden yhteensopivuus korostuu. Osa yrittäjistä koki toisinaan vaikeaksi toimia esimiehenä. Esimiehen rooliin kuuluu ohjata työntekijöitä, mutta myös antaa heille tilaa tehdä työtä. Tutkimissani ryhmäperhepäiväkodeissa yrittäjät tekivät kaikkia samoja töitä kuin työntekijätkin. Työtehtävien jakaminen motivoi työntekijöitä ja ennaltaehkäisee työntekijöiden tiheää vaihtuvuutta. Yrittäjillä on esimiehen ja johtajan roolissa suuri merkitys työntekijöiden työssä viihtyvyydessä. He voivat omalla toiminnallaan ylläpitää työyhteisön hyvää työilmapiiriä. Yrittäjillä on oltava hyvät vuorovaikutustaidot, jotta he voivat motivoida työntekijöitä ja ratkaista mahdollisia ristiriitoja rakentavasti. (Riekkö, Salonen & Uusitalo 2010, 69–

70.) Osa yrittäjistä kokikin haasteellisena työntekijöiden ohjaamisen. Työntekijöille olisi kuitenkin tärkeää tietää mitä heiltä työssä odotetaan ja yrittäjiltä vaaditaan hyviä vuorovaikutustaitoja sen saavuttamiseksi. Yrittäjien tulisi innostaa työntekijöitä oma-aloitteisuuteen ja luovuuteen. Työyhteisö on toimiva, kun siellä työskentelee sisäisen yrittäjyyden omaavia työntekijöitä, jotka yhdessä ryhmäperhepäiväkodin yrittäjän kanssa tekevät yrityksestä toimivan, kannattavan ja menestyvän päivähoitopaikan.

Yrittäjät kokivat, että pienessä työyhteisössä tullaan helposti kavereiksi työntekijöiden kanssa ja silloin esimiehen roolissa epäkohdista huomauttaminen työntekijöille on vaikeaa. Osa yrittäjistä oli kiinnostunut esimieskoulutuksesta, jotta he saisivat tietoja ja taitoja johtajuuteen. Nyt yrittäjät toimivat esimiehinä ja johtajina ryhmäperhepäiväkodissa kokemuksiansa pohjalta. Heillä oli kiinnostusta vaihtaa kokemuksiaan toisten saman alan yrittäjien kanssa. Yrittäjien keskinäinen vertaistuki auttaisi jaksamaan mahdollisissa ristiriitatilanteissa, joissa yrittäjät ovat melko yksin. Toisilta yrittäjiltä voisi kysyä mieltä askarruttavista yrittäjyyteen ja johtajuuteen liittyvistä asioista, koska he ymmärtävät yrittäjyyttä, sen hyviä ja huonoja puolia. Yrittäjän persoona sanelee, miten hän hoitaa ja kestää esimiehenä olemisen ja ongelmien ratkaisun. Siinä missä toinen yrittäjä kantaa huolta pienemmistäkin murheista, toinen yrittäjä etsii sopivan ratkaisun ongelmaan eikä anna murheille liian suurta tilaa. Kaikki haastattelemani yrittäjät olivat yrittäjäsuvusta, joten heillä oli tukiverkosto valmiina. Osa kaipasi kuitenkin muita yksityisen ryhmäperhepäiväkodin yrittäjiä tai yksityisiä päivähoitoalan yrittäjiä verkostoonsa. Mustijoen perusturvan alueella on kolme yksityistä ryhmäperhepäiväkotiä, mutta he eivät kuitenkaan olleet yhteydessä. Yrittäjille näyttää olevan pieni kynnys ottaa yhteyttä toiseen, ”kilpailevaan”, yritykseen. Kynnyksenä voi olla pelko yhteydenoton vastaanotosta tai oman työn hektisyys, jolloin asiaa ei tule edes ajatelleeksi.

Haastattelemani yrittäjät toivat esille yrittäjyyden alun raskauden. Koska yrittäjät halusivat ryhmäperhepäiväkodista ja sen toiminnasta hyvin omannäköisen, he olivat mukana kaikissa hankinnoissa ja myös remonteissa. Lisäksi yrityksen alkuvaiheessa taloudellisen tilanteen vuoksi yrittäjä joutui tekemään pitkää työpäivää kasvattajana ryhmässä. Osa koki kärsivänsä työuupumuksesta ja etsi omalla tavallaan keinoja tilanteen hallitsemiseksi. Kaikilla yrittäjillä oli haastattelua tehdessäni yrityksessä niin hyvä taloudellinen tilanne, että he pystyivät ottamaan tarvittaessa enemmän vapaata kasvattajan töistä ja antaa aikaa omalle perheelle tai tehdä yrittäjyyteen kuuluvia töitä rauhassa. Yrittäjille

ovat tärkeitä luotettavat ja ammattitaitoiset työntekijät, jotka hoitavat kasvatustyön ryhmäperhepäivähoidossa itsenäisesti ammattitaidolla, vaikka yrittäjä ei paikalla olisi-kaan. Yrittäjällä on kuitenkin suurin vastuu, jota hän voi jakaa osittain, mutta ei luopua kokonaan. Suurin vaara yksityisyrittäjälle on työn ja toiminnan liiallisen kontrolloimisen mahdollisuus, koska yrittäjä haluaa työstä hyvin omannäköistä. Yrittäjän olisi osattava viestittää työntekijöille mitä heiltä odotetaan, jakaa työtehtäviä tasapuolisesti sekä jakaa vastuuta työstä ja sen kehittämisestä.

Yrittäjät vertasivat ryhmiksen lapsiryhmää isoon perheeseen, jossa on eri-ikäisiä lapsia. He kokivat lasten eri-ikäisyyden rikkautena. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen Akseli-projektissa vuosina 2000–2003 Mirja Myöhänen tutki ryhmäperhepäivähoidon vahvuuksia ja kehittämishaasteita ja myös siinä työntekijät nimesivät ryhmäperhepäivähoidon vahvuudeksi lasten eri-ikäisyyden. Samassa tutkimuksessa ilmeni, että ryhmäperhepäiväkotien fyysisissä ympäristöissä oli puutteita. Tilat olivat pieniä ja toimimattomia ja pihat ja välineet olivat puutteellisia. (Väisänen 2007, 29–31.) Tutkimani yksityisten ryhmäperhepäiväkotien tilat olivat riittäviä ja toimivia. Niillä oli oma aidattu piha-alue, jossa oli leikkimiseen ja liikkumiseen innostavia välineitä. Myöhäsen tutkimuksessa oli mukana kunnallisia ryhmäperhepäivähoitokoteja. Yksityisten ryhmäperhepäiväkotien yrittäjien on kiinnitettävä huomiota myös tilojen laatuun, koska he haluavat menestyä päivähoitomarkkinoilla.

Ryhmäperhepäiväkodin yrittäjä tarvitsee erilaisia tietoja ja taitoja. Hänellä on oltava hyvät vuorovaikutustaidot, jotta hyvä ja luottamuksellinen suhde perheiden kanssa syntyy. Tavoitteena on rakentaa yritykselle ja sen toiminnalle hyvä maine, mikä toisi jatkossakin asiakasperheitä. Hyvät vuorovaikutustaidot ovat avainasemassa myös työyhteisössä, jotta työskentely olisi antoisaa ja toimivaa ja ehkäisisi työntekijöiden mahdollista tiheää vaihtuvuutta työyhteisössä. Yrittäjät toimivat myös eri yhteistyötahojen ja tukiverkostojen kanssa, jossa korostuu moniammatillinen tiimityö. Yrittäjän on osattava organisoida ja priorisoida töitä. Lisäksi yrittäjältä vaaditaan kykyä ongelmanratkaisuun ja päätösten tekoon, jotka joskus joudutaan tekemään nopeastikin. Paineen ja stressinsietokyky auttaa yrittäjää selviämään ongelmista ja kokeilemaan rohkeasti uutta työn ja yrityksen kehittämiseksi. Hänen on kehitettävä myös itseään ja pidettävä huolta omasta jaksamisestaan. Koska ryhmäperhepäiväkodin yrittäjä toimii kasvattajana lapsiryhmässä, hänen on osattava toteuttaa toimintaa myös kasvattajan näkökulmasta. Yrittäjän ja

kasvattajan roolien yhdistäminen ei aina ole helppoa. Molemmat ovat vastuullisia ja haasteellisia tehtäviä, joihin molempiin tutkimani yksityisten ryhmäperhepäiväkotien yrittäjät halusivat panostaa täysillä. Tärkeää on osata hallita ajankäyttöä, jotta yrittäjän työpäivä ei venyisi liian pitkäksi.

Mielenkiintoista olisi tehdä jatkotutkimusta, miten ryhmäperhepäiväkotien työntekijät kokevat ryhmäperhepäiväkodissa työskentelyn, kun yrittäjä eli työnantaja työskentelee työparina tai miten vanhemmat kokevat yksityisen hoitomuodon. Ylipäätään Väisänen (2007) mukaan tulisi lisätä ryhmäperhepäivähoitoa koskevaa tutkimusta ja näin lisätä positiivista kuvaa niistä. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut voisivat motivoida opiskelijoita tutkimaan ryhmäperhepäivähoitoa enemmän. Ryhmäperhepäivähoidon kehittämisen edellyttää, että siihen keskitytään varhaiskasvatuksen tutkimuksissa omana toimintamuotonaan. Positiivista kuvaa ryhmäperhepäivähoidosta voivat ryhmäperhepäiväkotien yrittäjät ja työntekijät itse parantaa jokapäiväisellä viestinnällä lasten ja vanhempien kanssa. Hoitohenkilöstön ja vanhempien yhteiset keskustelut kehittävät sekä ryhmäperhepäiväkodin toimintaa että positiivista kuvaa siitä. (Väisänen 2007, 16, 22.) Tutkimani yksityisten ryhmäperhepäiväkotien yrittäjät olivat tähän jo kiinnittäneetkin huomiota, ja tähän tutkimukseen osallistumisen seurauksena he varmasti pohtivat sitä enemmän ja kiinnittävät vielä enemmän huomiota.

8 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Tutkimustani yksityisten ryhmäperhepäiväkotien yrittäjien kokemuksista sekä tilojen kartoittamisesta voidaan pitää luotettavana tutkimuksena. Olen raportoinut yksityiskohteisesti tutkimuksen etenemistä ja tutkimuksen tulokset antoivat vastauksen tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä lisää tutkimuslupan pyytäminen yrittäjiltä. Olin tutkimuslupaan kirjoittanut tutkimukseni tavoitteista, haastattelusta, litteroimisesta, haastatteluaineiston hävittämisestä analyysin jälkeen sekä havainnoinnin tekemisestä. Kerroin haastateltaville tästä jo heti ensimmäisessä yhteydenotossa puhelimitse, kun pyysin saada lupaa haastatella heitä.

Pidin huolta haastateltavien anonymiteetista, josta kerroin myös haastateltaville. Annoin jokaiselle haastateltavalle koodinumeron, jotta vastaajia ei voida tunnistaa. Haastattelusitaatit tutkimuksen tuloksiin pyrin tuomaan esille siten, ettei niistä voi tunnistaa haastateltavaa. Nauhoitettuja haastatteluja luin vain minä haastattelijana ja tutkijana, ja heti litteroimisen jälkeen tuhosin nauhat. Analyysivaiheessa olisin joissain kohdin kaivannut nauhoja tarkistaakseni haastateltavan viestiä. Olin litteroinut haastattelut sanasta sanaan, mutta jättänyt ylimääräiset naurahdukset, äänenpainot ja muut äänet litteroimatta. Olisin vielä tarkistanut, olinko tulkinut haastateltavan viestin oikein. Analyysin luotettavuutta parantaa kuitenkin se, että luin haastateltavien vastaukset ensin useaan kertaan ja haastattelutilanteet olivat vielä tuoreessa muistissa, koska aloitin haastattelujen litteroimisen heti haastattelujen jälkeen sekä analyysin tekemisen heti litteroimisen jälkeen.

Analyysini yrittäjien haastattelusta ja tilojen havainnoimisesta perustuu omaan päätteelyyni ja tulkintaani. Ryhmiksiä oli tutkimusympäristössä vain kolme ja haastateltavia neljä yrittäjää, joista yksi kieltäytyi haastattelusta. Haastateltavien määrää voidaan pitää riittävänä tutkimusta varten, koska kyseessä oli laadullinen tutkimus, aineistosta tuli melko laaja ja useassa kohtaa vastaukset antoivat samansuuntaisia tuloksia. Luotettavuutta parantaa pilottihaastattelun tekeminen. Otin sen mukaan haastatteluaineistoon, koska muutoin haastateltavia olisi ollut liian vähän. Vaikka minulle ei pilottihaastattelun jälkeen jäänytkään paljon aikaa pohtia teemahaastattelurungon toimivuutta, luotin ensituntumaani haastattelusta ja jatkoin samalla haastattelurungolla kaikki haastattelut. Olin

tyytyväinen pilottihaastattelun onnistumiseen ja litteroidessani vastauksia, tulin tulokseen, että vastauksista saisin riittävän aineiston tutkimukseeni.

Kerroin yrittäjille ennen haastattelua, että olin toiminut aikaisemmin yrittäjänä yksityisessä ryhmäperhepäiväkodissa. He kysyivät, miksi olin valinnut aiheen ja vastasin heille totuudenmukaisesti. Osa yrittäjistä tiesikin sen etukäteen. Haastateltavien vastauksiin on silti saattanut vaikuttaa se, että he tiesivät minun olleen yrittäjänä. Huomasin joissain kohdin, että haastateltavat olettivat minun tietävän mitä tarkoittavat ja jouduin näissä kohden pyytämään heitä tarkentamaan vastaustaan. Yhden haastateltavan kohdalla vastausten luotettavuuteen on saattanut vaikuttaa ryhmäperhepäiväkodin työntekijän oleminen haastateltavan vierellä osan haastattelusta. Tämä on saattanut vaikuttaa haastateltavan vastauksiin. Onko haastateltava saanut sanottua sen, mitä olisi ehkä sanonut kahdenkesken haastattelijan kanssa.

LÄHTEET

- Aarnos, Eila 2001. Kouluun lapsia tutkimaan: havainnointi, haastattelu ja dokumentit. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Alasuutari, Pertti 2005. Yhteiskuntatutkimuksen etiikasta. Teoksessa Pekka Räsänen, Anu-Hanna Anttila & Harri Melin. Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. Juva: PS-kustannus.
- Asetus lasten päivähoidosta 1990/490. Finlex. Viitattu 15.1.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Färkkilä, Niilo, Kahiluoto, Tarja & Kivistö, Merja 2006. Lasten päivähoiton tilannekatsaus syyskuu 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:16. Helsinki. Viitattu 15.1.2010.
<http://pre20090115.stm.fi/hl1147933743069/passthru.pdf>
- Grönfors, Martti 2001. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huttunen, Eeva 1991. Päivähoiton toimiva arki. Varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittäminen. Jyväskylä: Gummerus.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.
- Kivioja, Ulla, Koskenrouta, Pirjo & Valpola, Marja-Liisa 1991. Perhepäivähoiton perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Koiranen, Matti 1993. Ole yrittäjä. Ulkoinen ja sisäinen yrittäjäyys. Tampere: TT-Kustannustieto Oy.

- Koiranen, Matti & Pohjansaari, Tuija 1994. Sisäinen yrittäjyys. Innovatiivisuuden, laadun ja tuottavuuden perusta. Tampere: Konetuumat Oy.
- Kovalainen, Anne & Simonen, Leila 1996. Sosiaali- ja terveystalouden yrittäjyys. Juva: WSOY.
- Kovalainen, Anne, Simonen, Leila & Österberg, Johanna 1996. Sosiaalipalveluyrittäjän muotokuva. Tutkimus sosiaali- ja terveystalouden uusyrittäjistä ja vaihtoehtoisista palveluntuottajista. Raportteja 194. Saarijärvi: Stakes.
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Laine, Timo 2007. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 2. korjattu ja täydennetty painos. Juva: PS-kustannus.
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 2002/504. Finlex. Viitattu 23.3.2010. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504>
- Laki lasten päivähoitolaista 1973/36. Finlex. Viitattu 15.1.2010. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 1996/603. Finlex. Viitattu 23.3.2010. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960603>
- Lastensuojelulaki 2007/417. 1968/35. Finlex. Viitattu 15.1.2010. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Mäntsälän kunta. Viitattu 17.12.2009. <http://www.mantsala.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/paivahoito-ja-esiopetus/ajankohtaista>
- Nivalainen, Kirsi 2007. Kehityvä perhepäivähoito. Ideoita toiminnan suunnitteluun perhepäivähoitossa. Hyvinkää: Edufin.
- Nurmi, Kari E. 1999. Yrittäjäksi kasvamisen oppimisprosessi postmodernissa yhteiskunnassa. Teoksessa Paula Kyrö, Kari E. Nurmi & Tuulia Tikkanen (toim.) Yrittäjyyden askeleita yhteiskunnassa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Outinen, Maarit, Holma, Tupu & Lempinen, Kristiina 1994. Laatu ja asiakas. Laatu-työskentely sosiaali- ja terveystaloudella. Juva: WSOY.
- Parkkinen, Kauko 1999. Yrittämisestä ammatti? Helsinki: Oy Edita Ab.

- Parrila, Sanna 2007. Ryhmäperhepäivähoitoselvitys. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:54. Viitattu 17.12.2009.
http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1061525
- Perhepäivähoidon kehittämisen suuntia 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:5. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 15.1.2020.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_filefolderId=28707&name=DLFE3854.pdf&title=Perhepaivahoidon_kehittamisen_suuntia_fi.pdf
- Riekkö, Kai, Salonen, Kari & Uusitalo, Ilkka 2010. Puun ja kuoren välissä. Lähijohtajuus sosiaali- ja terveysalalla. Turun ammattikorkeakoulun tutkimuksia 31. Tampere: Tampereen Yliopistopaino. Viitattu 20.4.2010.
<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522161284.pdf>
- Pirinen, Ritva 2000. Yrittäjyys ihmisen sekä sosiaali- ja terveysalan toimintayksikön toimintatapana. Teoksessa Sirpa Korhonen, Ritva Pirinen, Ritva Rautjärvi, Ahti Räsänen, Pirjo Turunen & Raija Väisänen. Hyvinvoinnin palapeli. Sosiaalialan ja yrittäjyyden tietoutta sosiaali- ja terveysalalle. Kuopio: Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu.
- Pornaisten kunta. Viitattu 11.3.2010. <http://www.pornainen.fi>
- Reunamo, Jyrki 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 15.1.2010. <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes. Oppaita 56. Helsinki. Viitattu 20.1.2010. <http://varttua.stakes.fi/NR/rdonlyres/DD04983E-D154-4FE4-90A1-E2690175BE26/0/vasu.pdf>
- Väisänen, Tarja 2007. Ryhmis. Ryhmäperhepäivähoito tänään. Helsinki: Tammi.

LIITE 1: TEEMAHAASTATTELURUNKO:

*RYHMIKSEN ESITTELY

- Lapset: monta, syntymävuodet
- Henkilökunta: monta, koulutukset
- Ryhmiksen ikä ja aukioloaika
- Sisä- ja ulkotilojen kuvaus, ulkoilumahdollisuudet

*YRITTÄJYYS

- Kauan ollut yrittäjänä? Perustaja? Aikaisempaa kokemusta?
- Miten ja miksi yrittäjäksi? Saiko tukea? Missä asiassa olisi tarvinnut?
- Ryhmiksen yrittäjän työpäivän kuvaus
 - Antoisinta? Haastavinta?
 - Esimieskokemukset
 - Lasten ohjautuvuus ryhmikseen
- Yrittäjyyden ja yrittäjän työnkuvan muuttuminen oman yrittäjähistorian aikana

*KASVATTAJUUS

- Kasvattajan tärkein tehtävä ja tavoite
- Työskentely ryhmiksessä
 - Työtehtävien jakautuminen
 - Toiminnan suunnittelu
 - Lasten eri-ikäisyys
 - Kasvattajan työn kehittäminen ryhmiksessä
- Kasvatuskumppanuus
 - Mitä tarkoittaa?
 - Miten toteutuu?
 - Miten kasvatuskumppanuus näkyy arjessa?
 - Tiedottaminen vanhemmille toiminnasta ja lasten päivän kulumisesta

*Kokemus yrittäjän ja kasvattajan roolien yhteensovittamisesta.

*RYHMÄPERHEPÄIVÄHOITO

- Perhepäivähoitoa vai päiväkotihoitoa?
- Vahvuudet? Heikkoudet?
- Kehittäminen
- Millainen on hyvä ryhmäperhepäivähoitokoti?

*YHTEISTYÖKUMPPANIT

- Keitä?
- Yhteistyö kunnan päivähoidon/perhepäivähoidon ohjaajan kanssa
- Muiden yksityisten ryhmisten kanssa?
- Kaipaako enemmän yrittäjän vai kasvattajan näkökulmasta? Millaista yhteistyötä ja kenen kanssa?

Muita kokemuksia yrittäjänä ja kasvattajana ryhmiksessä?